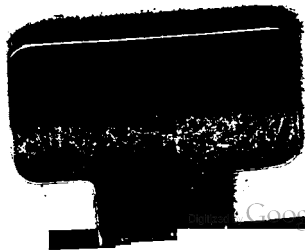

360

CATECISME

DE LA

DOCTRINA CRISTIANA

QUE PAR US DE LA SEUA DIÒCESIS
MANÁ PUBLICAR
EL ILLM: SR. D. BERNAT NADAL
BISBE DE MALLORCA, ETC.

PALMA.
Imprenta y librería de Guasp,
carrer d'en Morey, núm. 40.
1860.

*El Illm. Sr. D. Antoni Pérez de Hírias
Bisbe de Mallorca, concedi cuarenta dias
de indulgencia á todas las personas de un
y altre sexo que aprenyan ò enseñen cada
un dels capitols continguds en este cate-
cisme.*

INTRODUCCIÓ

À LA

EXPLICACIÓ DE LA DOCTRINA CRISTIANA.

EL Catecisme de la Doctrina cristiana es la enseñansa de las veritats, que nos mostran á ser vertaders y perfets cristians. Algunas de ellas es menester saberlas ab necessitat de medi, y el qui per cualsevol causa ignora que hey há un sol Déu: que aquest es Remunerador: que las Divinas personas son tres, Pare, Fill y Esperit sant: que la segona de aquestas se feu homo, patí, morí y ressucitá, seria imposible se salvás. Altras se deuen saber ab necessitat de precepte, y son el Credo, el Pare nostro, els Manaments de la Lley de Déu y els de la Iglesia, lo que comunment se enseña sobre els Sagraments, y lo que pertañ á las obligacions del propi estat; y el qui culpablement no las sab, tampoc pod entrar en el Cel. Altras ni há, que encare que no sia forsós saberlas, son de un grandissim profit.

El Credo.

Crec en un Déu, Pare Totpoderós, Creador del Cel y de la terra. Y en Jesucrist, unic Fill de aquell, Señor nostro. El cual fons concebut per obra del Esperit sant, y nasqué de Maria verge. Patí bax del poder de Pons Pilat. Fons crucificat, mort y sepultat. Devallá als inferns. Ressucitá el tercer dia de entre los morts. Sen pujá als Cels, y seu á la dreta de Déu lo Pare Totpoderós. Y de allí ha de venir par judicar als vius y als morts. Crec en lo Esperit sant. La santa mare Iglesia católica romana. La comunió dels Sants. La remissió dels pecats. La resurrecció de la carn. Y la vida perdurable. Amen.

Els Articles de la Fe.

Els Articles de la Fe son catorse. Los set pertañen á la Divinidad, y els altres set á la santa Humanitat de nostro Señor Jesucrist, ver Déu y ver homo. Els qui pertañen á la Divinidad son aquests. El primer es creurer en un sol Déu Totpoderós. El segon es creurer que es Pare. El tercer es creurer que es Fill. El quart es creurer que es Esperit sant. El quint es creurer que es Creador. El sisé es creurer que es Salvador. El seté es creurer que es Glorificador.

Els qui pertañen á la santa Humanitat

son aquests. El primer es creurer que nostre Señor Jesucrist, en quant homo fonec concebut per obra del Esperit sant. El segon es creurer que nasqué de la verge Maria, essent ella verge antes del part, en el part y despues del part. El tercer es creurer que prengué mort y passió par salvar á los pecadors. El quart es creurer que devallá als inferns y deslliurá las ánimas dels sants Pares qui lo estavan esperant. El quint es creurer que ressucitá el tercer dia de entre los morts. Lo sisé es creurer que sen pujá als Cels, y seu á la dreta de Deu lo Pare Totpoderós. Lo seté es creurer que ha de venir á judicar als vius y als morts, axó es, als bons par darlos la gloria, perque guardáren los seus sants Manaments, y als mals pena perdurable, perque no los guardáren.

El Pare nostro.

Pare nostro, qui estau en el Cel. Sia santificat el vostro sant nom. Venga á nosaltres el vostro sant Reine. Fasses la vostra voluntat, axí en la terra, com se fá en el Cel. El nostro pa de cada dia dáulonos, Señor, el dia de vuy. Y perdonaunos las nostras culpas, axí com nosaltres perdonam á nostros deutors. Y no permeteu que nosaltres caiguém en la tentació, ans deslliurau-nos, Señor, de calsevol mal. Amen.

La Ave María.

Déu vos salve, María, plena de gràcia, el Señor es en vos. Beneita sou vos entre totes las donas, y beneit es el fruit del vostre sant ventre. Jesus. Santa Maria mare de Déu, pregau per nosaltres pecadors, ara y en la hora de la nostra mort. Amen.

La Salve.

Déu vos salve, Reina, Mare de misericordia, vida, dulçura y esperansa nostra, Déu vos salve. A vos cridam els desterrats fills de Eva. A vos suspirám gement y plorant en aquesta vall de llágrimas. Ea doncs, Advocada nostra, aquells ulls vostros misericordiosos giraulos, Señora, en vés de nosaltres, y despues de aquest desterro mostraunos á Jesus, fruit beneit del vostre sant ventre. O clementissima! O piadosa! O dolça verge María! Pregau per nosaltres, Mare santa de Déu, que siam dignes de las promesas de Jesucrist unic fill vostro. Amen. Jesus.

Els Manaments de la Lley de Déu.

Els Manaments de la Lley de Déu son deu: els tres primers pertañen á la honra de Déu, y els altres set al profit del proisme. El primer Amarás á Déu sobre totes las cosas. El segon No jurarás el nom de

Dèu en và. El tercer Santificaràs las festas. El quart Honraràs pare y mare y viuràs llargament sobre la terra. El quint No mataràs. El sisé No fornicaràs. El seté No furtaràs. El vuitè No llevaràs fals testimoni, ni mentiràs. El nové No desitjaràs la muller de ton proisme. El desé No desitjaràs els bens de ton proisme. Estos dèu Manaments se enclouen en dos, axó es, en amar á Dèu sobra totas las cosas, y al proisme com á tu matex.

Els Manaments de la Iglesia.

Els Manaments de la Iglesia son cinc. El primer es Oir missa cumplida los diumenges y festas de guardar. El segon es Confessar al menos una volta en lo añ, ó antes, si se espera perill de mort, ó ha de combregar. El tercer es Combregar per Pascua florida. El quart es Dejunar els dias que mana la santa mare Iglesia. El quint es Pagar deumes y primicias sens fer algun frau.

Els Sagraments que se han de sabrer y rebrer en son temps.

Els Sagraments de la Iglesia son sèt. El primer es Bautisme. El segon Confirmació. El tercer Penitencia. El quart Eucaristia. El quint Extramaunció. El sisé Orde sagrada. El seté Matrimoni.

Las Obras de Misericordia que havem de cumplir.

Las Obras de misericordia son catorse, las set corporal y las set espirituals. Las corporals son aquestas: La primera Dar menjar als qui tenen fam. La segona Donar beurer als qui tenen set. La tercera Vestir als despullats. La quarta Visitar als presos y malalts. La quinta Acullir als peregrins. La sisena Rescatar als catius. La setena soterrar als morts. Las espirituals son estas; La primera Enseñar als ignorants. La segona Dar bon consell als qui lo han menester. La tercera Corregir als qui van errats. La quarta Consolar als trists y desconsolats. La quinta Perdonar totas las injurias per amor de Déu. La sisena Sufrir ab paciència las molestias y flaquezas de nostros proismes. La setena Pregar á Déu per els vius y els morts.

Las Potencias de la ánima.

Las Potencias de la anima son tres. La primera es Memoria. La segona Enteniment. La tercera Voluntat.

Els Sentits corporals.

Els Sentits corporals son cinc. El primer es Veurer. El segon Oir. El tercer Olorar. El quart Gustar. El quint Tocar.

Las Virtuts teologals.

Las Virtuts teologals son tres. La primera es Fé. La segona Esperansa. La tercera Caritat.

Las Virtuts cardinals.

Las Virtuts cardinals, son quatre. La primera Prudencia. La segona Justicia. La tercera Fortalesa. La quarta Templansa.

Els Dóns del Esperit sant.

Els Dóns del Esperit sant son set. El primer Dó de Sapiencia. El segon de Enteniment. El tercer de Consell. El quart de Fortalesa. El quint de Ciencia. El sisé de Pietat. El seté de Temor de Deu.

Els Fruits del Esperit sant.

Els Fruits del Esperit sant son dotse. El primer Caritat. El segon Goig espiritual. El tercer Pau. El quart Paciencia. El quint Benignidad. El sisé Bondad. El seté Longanimidad. El vuité Mansuetut. El nové Fe. El desé Modestia. El onsé Continencia. El dotse Castedat.

Las Benaventuransas.

Las Benaventuransas son vuit La primera Benaventurats son els pobres de esperit, perque de ells es el Reine del Cel.

La segona Benaventurats son els mansos, perque ells posseirán la terra.

La tercera Benaventurats son els qui plo-
ran, perque ells serán consolats.

La quarta Benaventurats son els qui tenen
fam y set de justícia, perque ells serán
saciats.

La quinta Benaventurats son els qui usan
de misericòrdia, perque ells la alcansarán.

La sexta Benaventurats son els nets de
cor, perque ells veurán á Déu nostro Señor.

La sétima Benaventurats son els paci-
fics, perque ells serán anomenats fills de Déu.

La octava Benaventurats son els qui patè-
xen per la justícia, perque de ells es el Rei-
ne del Cel.

Els Inimics de la ànima.

Els Inimics de la ànima son tres. El pri-
mer Dimoni. El segon Mon. El tercer Carn.

Els Pecats mortals.

Els Pecats capitals, que se anomenan
mortals son sét. El primer es Superbia. El
segon Avaricia. El tercer Luxuria. El quart
Ira. El quint Gola. El sisé Enveja. El seté
Peresa.

La Confessió general.

Jo pecador confès á Déu Totpoderós, y
á la gloriosa sempre verge Maria, y al be-
naventurat sant Miquel Arcangel, y al be-
naventurat sant Juan Bautista, y als sants
Apostols sant Pere y sant Pau, y á tots los
Sants de la Cort celestial, y á vos, pare es-

piritual, que he pecat en mal pensar, en mal parlar, y en mal obrar, y de tots mos pecats dic á Déu ma culpa, Señor, la culpa, meua es la gran culpa. Y per tant, preg á la gloriosa sempre verge Maria, al benaventurat sant Miquel Arcangel, y al benaventurat sant Juan Bautista, y als sants Apostols sant Pere y sant Pau, y á tots als Sants de la Cort celestial, y á vos, pare espiritual, que pregueu per mi á Déu nostro Señor. Amen.

Acte de Fe.

Crec en Déu Pare, crec en Déu Fill, crec en Déu Esperit sant, tres personas distintas, y un sol Deu vertader, Remunerador, qui dona premi als bons y castiga als mals. Crec que el Fill de Deu, que es la segona persona de la santissima Trinitat, se incarná, vá patir y morir par nosaltres pecadors. Crec y confés tot lo que la santa mare Iglesia em proposa, com á dit per Deu, veritat infalible, qui no pod engañarse, ni engañarnos. Y ab esta fe vull viurer y morir

Acte de Esperansa.

Crec en Déu, esper en Déu, y de Déu esper que per el seu poder infinit y per los mérits de son Fill santissim, me ha de perdonar tots els meus pecats, y me ha de dar la benaventuransa que em té promesa, y els médis par conseguirla.

Acte de Caritat.

Crec en Déu, esper en Déu, am á Déu per ser ell qui es, y per la seua bondat infinita em pesa de haverlo ofés. Am á Déu ab tot el meu cor, ab tota la meua ánima, y voldria amarlo en aquesta vida ab aquell amor ab que esper y desix amarlo eternament en la gloria. Amen.

Acte de Contrició.

Señor meu Jesucrist, Déu y homo ver-tader, Creador, Pare y Redentor meu, per ser vos qui sou, santíssim, perfectíssim, font de gracia y de tot bé, y perque vos am sobre totes las cosas, em pesa de tot mon cor de havervos ofés, per ser vos qui sou, bondat infinita; y propós firmissimament de no mes pecar, y de apartarme de totes las oasions de ofendrevos; de confessarme, esmenarme y cumplir la penitencia que em será imposada; de restituir y satisfacer lo que deuré: per vostron amor perdon á mos inimics, y oferesc la vostra santíssima mort, ma vida, obras y traballs en satisfacció de tots mos pecats; y com vos lo suplic, axí confiy en vostra bondat y misericordia infinita, que em perdonaréu per los merits de la vostra preciosíssima Sang y Passió, y em donaréu gracia per esmenarme y perseverar fins á la mort. Amen.

EXPLICACIÓ

DELS PRINCIPIS DE LA DOCTRINA CRISTIANA.

Pregunta. **A**ntes de entrar en la explicació de lo que havem dit, pregunt: Sou cristiá?

Resposta. Sí, per la gracia y mérits de nostre Señor Jesucrist.

P. Perque deis per la gracia y mérits de nostre Señor Jesucrist?

R. Perque no heu som per mos mérits, ni de mos pares, sinó per los seus infinits merits y divina misericordia.

P. De ahont vos vé pues el anomenarvos cristiá?

R. Del matex Cristo nostro Señor.

P. Que vol dir cristiá?

R. Homo de Cristo.

P. Qué enteneu per homo de Cristo?

R. Homo qui té la Fe de Jesucrist, la cual professá en el sant Bautisme, y está oferit al seu sant servici.

P. Quina dignitat reb el homo cuant el fan cristiá?

R. Entra á ser fill de benedicció, fill adoptiu de Déu y hereu del Cel.

P. Y qui no es cristiá qué es?

R. Fill de maledicció, esclau del dimoni y desheretat del Cel.

P. Pues ja que haveu dit lo que sou, y la dignitat de que gosau, ¿cuál es el señal del cristiá?

R. La santa Creu.

P. Per qué?

R. Perque es figura de Cristo crucificat, el qual en ella nos redimí.

P. En quantas maneres ha de usar el cristiá de aquest señal?

R. En duas.

P. Quinas son?

R. Señar y persignar.

P. Que cosa es persignar?

R. Fer tres creus ab lo dit pols de la mà dreta, la primera en el front, la segona en la boca y la tercera en els pits, parlant ab Déu nostro Señor.

P. Mostrau com.

R. Per lo señal de la santa Creu, de nostros inimics deslliuraunos, Señor Déu nostro.

P. Per qué feis la Creu en el front?

R. Perque Déu nos alliber dels mals pen-saments.

P. Per qué en la boca?

R. Perque Déu nos alliber de las malas paraulas.

P. Per qué en els pits?

R. Perque Déu nos alliber de las malas obras.

P. Qué cosa es señar?

R. Fer una Creu ab la ma dreta, desde el front fins á la cinta, y desde el musclo esquerre fins el dret, invocant á la santissima Trinidad.

P. Mostrau com.

R. En nom del Pare, y del Fill, y del Esperit sant. Amen.

P. Perque se fá de esta manera?

R. Par significar tres grans misteris, el primer de la santissima Unidat y Trinidad de Déu, el segon de la Incarnació, y el tercer de la Passió del Fill de Déu Señor nostro.

P. Ahont se explica el misteri de la Unidat y Trinidad?

R. Quant dic en nom, y nó en los noms, y despues anomen las tres divinas Personas.

P. Ahont se entén la Incarnació?

R. Quant devall la ma desde el front á la cinta, significant que el Fill devallá desde el Pare á las entrañas de María santissima.

P. Ahont demostrau el misteri de la Passió?

R. Passant la ma desde el musclo esquerre al dret, demostrant que Jesucrist ab la seua passió y mort nos passá del estat del pecat al de la gracia.

P. Pensau doncs quant vos señau en estos Misteris y vos señaréu ab devoció. Pero digaume ¿cuántas vegadas hevem de usar de aquest señal?

R. Totas las vegadas que comensarém alguna obra, ó nos trobarém ab alguna necessitat, tentació ó perill, y principalment al alsarnos del llit, al surtir de casa, al entrar en la Iglesia, al voler menjar ó dormir.

P. Per qué tantas vegadas?

R. Perque en tot temps y llóc Déu nos guart de nostros inimics qui sempre nos perseguexen.

P. Quins inimics son aquests?

R. Els de las nostras ánimas.

P. De ahont té esta virtut la Creu.

R. De haverlos vensut Cristo en ella ab la seua mort.

P. Y no té també poder la Creu contra els inimics del cos?

R. Es certissim que sí; pues axí lo ha fet veurer la experiencia en molts ocasions.

P. Las Creus de lleñám, de pedra ó de qualsevol altre materia poden ser adoradas?

R. Sí pare, per respecte de Cristo crucificat á qui representan.

P. Que deis quant adorau la Creu?

R. Adorvos, Señor, y vos beneyesc, pues per la vostra santa Creu haveu redimit al mon.

P. Es convenient dur sempre demunt nosaltres una Creu, y posarne algunas en los llocs ahont habitám, y en cualsevol paratge decent?

- R. No pod dexar de serlo, ja per los bons pensaments que la vista de ella nos excita, ja per fer fugir al dimoni qui no la pod sufrir.
- P. Per quin fi es criat el homo?
- R. Par conexer, amar y servir á Déu en esta vida present, y despues veurel y gozar de ell en la altra.
- P. Cuantas cosas son necessarias al cristiá par alcansar el seu fi y salvarse?
- R. Cuatre.
- P. Quinas son?
- R. Fe, Esperansa, Caritat y bonas obras.
- P. Ahont se inclou la Fe?
- R. En el Credo; porque nos enseña lo que havem de creurer.
- P. Y la Esperansa?
- R. En el Pare nostro; porque nos diu lo que havem de esperar.
- P. Y la Caritat?
- R. En els deu Manaments; porque nos mostran lo que havem de fer par agradar á Déu.
- P. Y las bonas obras?
- R. En els sèt Sagraments; porque son els instruments ab els quals reviuem y se conservan las virtuts de que tenim necessitat par salvarnos.

Explicació del Credo.

P. Tractant doncs de lo primer, digaume: que cosa es Fe?

R. Creurer tot lo que té y creu la santa mare Iglesia catòlica romana, principalment lo que se conté en el Credo y en els Articles de la Fe.

P. Per qué deis principalment lo que se conté en el Credo y en els Articles de la Fe?

R. Perque en ells se contenen las veritats que més nos importa saber.

P. Que cosa es el Credo?

R. El símbolo de la Fe, ó el señal y distintiu ab que se diferencian els cristians dels qui no lo son; y se diu el Credo, perque comensa ab aquesta paraula que significa Jo crec.

P. Digau el Credo.

R. Crec en un Déu etc.

P. Qui ha fet el Credo?

R. Els dotse Apostols quant enaren á predicar el Evangeli por tot el mon.

P. Per que el feren?

R. Par informarnos en la santa Fe.

P. Y vos per que el deis?

R. Par confessar aquesta mateixa Fe que tenim tots els cristians.

P. Creis tot lo que se conté en el Credo?

R. Sí pare, mes que si lo hagués vist.

- P. Y per que lo creis?
- R. Perque Déu nostro Señor axí lo ha revelat, y axí nos lo enseña la santa mare Iglesia católica romana.
- P. Que cosa son els Articles de la Fe?
- R. Son los misteris mes principals de ella distribuïts en orde.
- P. Digau aquets Articles?
- R. Els Articles de la Fe son catorse, ni ha sèt etc.
- P. Per que son aquests Articles?
- R. Par donar distinta noticia de la divinitat de Déu nostro Señor, y de la santa humanitat de Jesucrist Redentor nostro.
- P. Es necessari saber de memoria el Credo y els Articles?
- R. Basta saber una cosa ó altra, si bé es millor saber las duas par mes claredat.
- P. Y el qui solament sabés de memoria una ó altra cosa, ó la una y la altra també, ¿la sabria axí com deu?
- R. Nó pare, perque deu entenderla segons la seua capacitat ley permet, y segons lo deman la obligació que tenga de ensenar-la á altres.
- P. Juntant una cosa ab altra, digaume: ¿qué significa la primera paraula del símbolo *Crec*?
- R. Tenc per cert y que no pod dexar de ser ver lo que en el Credo se enseña.
- P. Que vol dir *Crec* en un Déu?

R. Que crec que sols hey há un Déu, en qui pos la meua fe y esperansa, y á qui am sobre totas las cosas.

P. Qui es Déu nostro Señor?

R. Es una cosa la mes excellent y admirable, que no se pod dir ni pensar: es un Señor infinitament poderos, sabi, just, principi y fi de totas las cosas.

P. Per que lo anomenau principi y fi de totas las cosas?

R. Perque de ell surtan totas com del seu primer origen, y á ell se ordenan com al seu ultim fi.

P. Si Déu es la cosa mes excellent y admirable, ¿á mes de las perfeccions que haveu dit, en tendrá moltras altras?

R. En té sens nombre; y encare que sia mes facil dir lo que Deu no es, que lo que es, per are dic que es etern, perque no ha tengut principi, ni pot tenir fi; inmudable, perque no pod rebrer res de nou, ni perder tampoc res de lo que té; incomprendible, perque ningú sino ell mateix el pod conixer de tot, y proceex, y es tota perfecció.

P. Te Déu figura corporal com nosaltres?

R. No la té, perque es un esperit purissim.

P. Doncs per que pintan al Pare en figura de un anciano y al Esperit sant en forma de paioma?

R. Perque ab la semblansa de estas figuras

entenga el nostro enteniment algunas de
sas propiedades.

P. Ahont está Déu?

R. En el Cel, en la terra y en tot lloc.

P. Y está per tot del mateix modo?

R. En algunas parts hey está especialment; pues en el Cel, en las ánimas dels justs y en las iglesias resplandex ab particularitat la seua infinita grandesa.

P. Com es que estant Déu en el foc no se crema, en la aigua no se banya y en el fang no se embruta?

R. Perque es un esperit que no pod patir.

P. Per que deis pare á Déu?

R. Perque á mes de serlo de tots, y particularment dels cristians, comens axí á expresar el soberano misteri de la santissima Trinidad.

P. Per tenir la noticia necessaria de aquest sagrat misteri digaume: cuants Déus hey ha?

R. Un.

P. Cuantas personas?

R. Tres.

P. Divinas ó humanas?

R. Divinas.

P. Com se diuen?

R. El Pare, el Fill y el Esperit sant, tres personas realment distintas, y un sol Déu vertader.

P. El Pare es Déu?

- R. Sí pare.
- P. El Fill es Déu?
- R. Sí pare.
- P. El Esperit sant es Déu?
- R. Sí pare.
- P. Doncs son tres Déus?
- R. Nó pare, sino un sol Déu; perque totas tres tenen una mateixa essencia y naturalesa divina.
- P. Cual de estas tres personas es major?
- R. Son iguals en totas las perfeccions.
- P. Per que anomenau Pare á la primera persona de la Trinidad?
- R. Perque de ningú proceex, y conexéntse á sí mateix engendrá al Fill.
- P. Y á la segona per que li deis Fill?
- R. Perque es engendrat del enteniment del Pare, y per axó se anomena la sabiduria de Déu.
- P. Y á la tercera per que li deis Esperit sant?
- R. Perque amantse mutuament el Pare y el Fill el produexen y de ells proceex com de un sol principi.
- P. Quin dia particularment se fa la festa de aquest gran misteri?
- R. El diumenge de la santissima Trinidad.
- P. Per que deim á Déu Totpoderos?
- R. Perque ab la seua voluntat fa tot lo que vol.
- P. Per que li deim Creador?
- R. Perque ha criat el Cel, la terra y totas las cosas, de no res.

- P. Com las criá?
- R. Volent solament que existissen.
- P. Com las conserva?
- R. Ab la matexa voluntad ab que als doná el ser.
- P. Com las governa?
- R. Conforme el orde disposat per la sobe-
rana providencia.
- P. En quant de temps las feu?
- R. En sis dias.
- P. Quinas criaturas feu mes nobles en la
seua naturalesa?
- R. Els angels, dels quals ni ha de bons y de
mals.
- P. Per que axí los diferenciau?
- R. Perque aquests se rebellaren contra Déu,
y foren luego tirats al infern, y els altres
usaren be dels dons que Déu als havia
concedits.
- P. Com anomenau comunment als angels
mals?
- R. Dimonis, y aquests son els qui procuran
perdernos.
- P. Y als bons!
- R. No mes que angels.
- P. Qué cosa son aquests?
- R. Son uns esperits benaventurats, qui es-
tán gosant de Déu en el Cel.
- P. Y desde quant gosan de ell?
- R. Desde que confirmats en gracia el veuen.
- P. Son molts els angels?

R. No sabem el seu nombre; pero segons els seus graus de excellencia, los consideram repartits en tres gerarquias, cada una composta de tres cors.

P. Quins cors comprèn la primera gerarquia?

R. Serafins, querubins y tronos.

P. Y la segona?

R. Dominacions, principats y potestats.

P. Y la tercera?

R. Virtuts, arcangels y angels.

P. Per que criá Déu als angels?

R. Perque eternament lo alaben y el beneyescan.

P. Y per que mes?

R. Perque com á ministres seus governen la Iglesia y guarden als homos.

P. Doncs vos teniu un angel que vos guarda?

R. Sí pare, y cada cual dels homos té el seu.

P. De quins angels se sab el nom?

R. De tres: Miquel, que vol dir que es com Déu; Gabriel, que significa fortaleza de Déu, y Rafael medicina de Déu.

P. Entre las criaturas corporals quina es la mes perfeta?

R. El homo.

P. Com el feu Déu?

R. Formá el seu cos de terra, y li infundí una ánima racional, espiritual é inmortal.

P. Com se deia el primer homo?

R. Adam.

P. Y la primera dona?

R. Eva.

P. De que la formá el Señor?

R. De una costella de Adam, y també li doná una ánima racional com la de aquest.

P. Per que la formá axí?

R. Perque fos companyera y esposa del homo.

P. De quins dons adorná el Señor á Adam y Eva?

R. De moltíssims, axí naturals com sobrenaturals, en que consistia el estat de la inocencia y justicia original.

P. Com caigueren de aquest ditxós estat?

R. Menjant del fruit que Déu los havia prohibit.

P. Quin castig sels doná per la seua desobediencia?

R. Foren despullats de las gracias, y mal ferits en la naturalesa.

P. Nos arriba á nosaltres tan riguros castig?

R. Tots lo sufrim, perque tots descendim de Adam, en qui pecarem tots, menos la benaventurada verge Maria.

P. Aquest pecat, com se diu?

R. Original, perque vé del nostre origen.

P. Que cosa es el tal pecat?

R. Una privació de la gracia de Déu, ab que naxem, heredada de nostros primers pares.

P. Y cuant es que lo contreim?

R. En el matèx instant que se unex la nostra ànima al nostro cos.

P. No obstant aquest pecat, ¿tenim llibertat par obrar el mal y el be?

R. Es una locura negarlo.

P. Essent Déu el nostro pare, que devem fer?

R. Tractarnos com á bons fills seus.

P. Essent Totpoderos, que nos toca practicar?

R. Temer molt la seua justicia, y confiar molt en la seua bondat.

P. Essent el nostro Criador, com es del cas que visquem?

R. Servintlo ab fidelidad.

P. Abandoná Déu á nostros primers pares despues de son pecat?

R. No los abandoná, sí que als prometé el Salvador.

P. Per que li deis Salvador?

R. Perque dona la gracia y perdona els pecats.

P. Cuant se dexá veurer aquest Salvador?

R. Milanars de años despues de haver estat promes, perque axí fos mes suspirat, y se preparassen millor els homos par rebberlo.

P. Com se podian preparar?

R. Ab los sacrificis que el figuravan; ab las enseñansas del patriarcas y profetas qui lo anunciavan; ab la observancia de la

lley que el representava, y ab la fe en el mateix Salvador, mediant la cual se justificavan.

P. Y qui fong el tal Salvador?

R. Jesucrist.

P. Y si aquest no se hagués fet homo, hauriam estats redimits?

R. Be podia Déu, no mes que volentlo, rescatarnos; pero perque quedás satisfeta sa justicia, ordená que fos un homo y juntament Déu, el qui pagás la pena que deviam per los nostros pecats.

P. Creis vos en Jesucrist?

R. Sí pare.

P. Qui es Jesucrist?

R. És unic fill de Déu viu, qui se feu homo par redimirnos y donarnos exemple de vida.

P. Si los justs també son fills de Déu, ¿perque anomenám á Jesucrist unic fill del etern Pare?

R. Perque els justs lo son per gracia, y Jesucrist sols per naturalesa.

P. Que vol dir Jesus?

R. Salvador.

P. De que nos ha salvat?

R. De nostros pecats y del cautiveri del dimoni.

P. Qui es Cristo?

R. Ver Déu y ver homo.

P. Que vol dir Cristo?

R. Ungit, perquè fong ungit ab la plenitut de la gracia y dóns del Esperit sant.

P. Per que en el Credo anomenám á Jesucrist Señor nostro, lo que no deim al Pare, ni al Esperit sant?

R. Perque essent nosaltres esclaus del dimoni, nos ha comprats ab el preu de la seua sang, y nos ha marcats ab la seua gracia per sirvents seus.

P. Cual de las tres divinas personas se incarná?

R. La segona qui es el Fill.

P. Que vol dir se incarná?

R. Se feu homo, prenint una ánima humana y un cos humá.

P. Ahont?

R. En las entrañas de María santissima.

P. Per obra de qui?

R. No per obra de homo, sinó per obra del Esperit sant.

P. Y per que deis del Esperit sant, y no per obra del Pare?

R. Perque fong obra de amor, que propiament se atribueix al Esperit sant.

P. Que va fer el Esperit sant?

R. Ab lo seu infinit poder formá de la purissima sang de Maria verge, y en son sacratissim ventre un cosset de un miñó perfectissim, y en el matex temps criá una ánima preciosissima, la cual uní ab el còs de aquell miñó; y tot esto lo juntá

á la seua persona el Fill de Déu, y quedá homo y Déu vertader.

P. Y cuant se obrá aquest inefable misteri?

R. Luego que María santissima consentí en la voluntad del Señor, que sant Gabriel li declarava.

P. En quina ciutat succeí?

R. En Nazaret ciutat de Galilea.

P. Quin dia?

R. El dia vint y cinc de Mars.

P. Com agrairéu al Fill de Déu la seua inmensa caritat en ferse homo per nosaltres?

R. Desitjant humiliarme, y vivint humiliat per ell.

P. Cristo té pare y mare?

R. En cuant Déu té pare y no té mare, y en cuant homo té mare y no té pare.

P. Cuantas naturalesas té Cristo?

R. Duas.

P. Quinas son?

R. Divina y humana.

P. De ahont té la divina?

R. Del Pare celestial.

P. Y la humana?

R. De María santissima.

P. Com pues anomenau á la purissima Verge Mare de Déu?

R. Perque en realitat concebé y parí al Fill divino.

P. Y cuantas personas hey há en Cristo?

R. Una.

P. Y es divina ò humana?

R. Divina.

P. Cuantas voluntats hey há en Cristo?

R. Duas, una divina y altra humana.

P. Y cuants enteniments?

R. Dos, un divino y altre humá.

P. Y memorias?

R. Una no mes, que es humana, porque en cuant Déu tot lo té present.

P. Quin dia va naxer Cristo?

R. La nit santa de Nadal.

P. En que lloc?

R. En una cova de Bethlem, ahont havent-lo bolcat y faxat la seua santissima Mare, el posá dins una menjadora.

P. Fonc allí matex reverenciat?

R. Sí pare, y no sols de una multitud de angels, sí també de alguns pastors.

P. Y Maria santissima quedá sempre verge?

R. Sí pare, antes del part, en el part y despues del part sempre fonc verge.

P. Y parí ab dolor com las otras donas?

R. Nó pare, sens dolor algun; que no havia de pasar per la pena de la culpa original la que fonc concebuda sens ella.

P. Quin dia fonc circuncidat el Señor?

R. El vuité dia desde son naxmeent, y el matex dia fonc anomenat JESUS.

P. Quin dia lo adoraren els Magos?

R. El dia que deim del Reys.

- P. Quin dia fonc presentat en el Temple?
- R. El dia de la Purificació de María.
- P. Cuants anys tenia quant fonc bautisat?
- R. Cosa de trenta.
- P. Qui el bautisá?
- R. Sant Juan, qui per axó se diu Bautista.
- P. Despues de bautisat que feu?
- R. Dejuná cuarenta dias, y tentat per el diable el vencé.
- P. Y poc despues?
- R. Comensá á predicar.
- P. Cuants anys predicá?
- R. Tres cumplits.
- P. En quins llocs predicá?
- R. Principalment en Galilea y Judea.
- P. Que predicava?
- R. El Evangeli del Reine de Déu.
- P. Que vol dir axó?
- R. Que enseñava cuál es la verdadera benaventuransa y els medis par alcansarla.
- P. Com confirmava lo que deia en sos sermons?
- R. Ab los exemples que donava, y ab los miracles que feia, curant malalts, espelint dimonis, ressucitant morts y convertint pecadors.
- P. Quin dia entrá triunfant en Jerusalem?
- R. El dia del Ram.
- P. Quin dia instituí el santissim sagrament de la Eucaristia?
- R. La nit del dijous sant despues de haver menjat el añell pascual.

P. Cuants anys visqué?

R. Trenta tres, subjecte á la seua Mare santíssima y á sant Joseph son pare putatiu.

P. Y menjava y bevia, sentia fret y calor el Fill de Déu?

R. Sí pare, par demostrar que era vertader homo.

P. Foren aquestas las únicas incomodidats que sufri?

R. Estas foren lleugeras, en comparació de las que patí bax del poder de Pons Pilat.

P. Que enteneu en aquestas paraulas?

R. Lo que patí tant en el cos com en la ánima, en el hort de Gethsemani, en mans dels qui el prengueren, en las casas de Anas, Caifas, Heródes y Pilat; y despues que aquest el sentenciá á mort, tant en el camí com en la montaña del Calvari, ahont fone crucificat.

P. Que vol dir crucificat?

R. Clavat en la Creu que ell matex havia duita, y que fone posada en mitx de las de dos lladres.

P. Quina hora fone clavat en ella?

R. Antes del mitx dia.

P. Que vol dir fone mort?

R. Que la seua ánima se separá del seu cos.

P. Ahont morí?

R. Alt el abre de la santíssima vera Creu.

P. Quin dia morí?

R. El divendres sant á las tres de la tarde.

P. Per que volgué morir?

R. Per alliberarnos del pecat y de la mort eterna.

P. Morí Jesucrist per tots els homos?

R. Ningun catolic lo dupta.

P. Pues com es que no se salvan tots?

R. Perque no sels comunicá á tots el merit de la passió del Salvador, de lo que ells mateixs tenen tota la culpa.

P. Y tots els qui se salvan á qui deuen la gloria?

R. Als merits de que parlam.

P. Se veren alguns prodigis en el temps que estigué Cristo en la Creu?

R. Sí pare, tant antes com despues de espirar sen observaren molts, perque tota la naturaleza feu sentiment per la mort del seu Autor.

P. Que havem de aprende de la vida del bon Jesus?

R. El serli tan semblants com poguem, principalment en la mansuetut y humilitat.

P. Com nos toca correspondre al infinit amor ab que Cristo patí y morí per nosaltres?

R. Patint y morint si es menester per ell.

P. Que vol dir fons sepultat?

R. Que cubert de aromas y amorteat ab un llenzol net, fons posat en un sepulcre nou tallat en una pedra.

P. Qui ley posá?

- R. Josef de Arimatea y Nicodemus.
- P. Cuants dias estigué allí?
- R. Tres no cumplits.
- P. Com podem imitar al Salvador posat en el sepulcre?
- R. Procurant que la nostra vida sia una vida oculta en Déu.
- P. Que enteneu per el infern ahont Cristo devallá?
- R. Nó al lloc dels condemnats, sino als llims ahont estavan los sants Pares, esperant el seu sant adveniment.
- P. Y que feu allí?
- R. Els alegrá y tregué de aquella presó, fent ressucitar á molts.
- P. Y com devallá?
- R. Unida la seua ánima ab la divinidad.
- P. Y el seu cos ahont quedá?
- R. Clavat en la Creu, y de allí fonc aportat al sepulcre unit ab la mateixa divinidad.
- P. Com ressucitá el tercer dia?
- R. Tornantse á juntar al cos la ánima gloriosa, par may mes morir.
- P. Quin dia ressucitá?
- R. El dia de Pascua dematinada.
- P. Que feu ressucitat?
- R. Aparagué á lo menos deù vegadas á diferents personas, parlá ab molts, menjá ab algunas, y digué á un dels seus apóstols que posás la ma en la llaga que conservava en son costat, par asegurar axí que vertaderament tornava á viurer.

P. Que vol dé nosaltres Jesucrist ressucitat?

R. Que no moriguém may per el pecat, y visquém sempre per Déu.

P. Que vol dir sen pujá al Cel?

R. Que el dia de la seua ascensió, que fone el cuarenté despues de haver ressucitat, sen aná ab sos dexebles á la montaña del olivar, y los beneí, se alsá poc á poc de la terra, y sen entrá en el Cel.

P. Com sen pujá?

R. Ab sa propia virtut y poder, acompanyat de las ánimas que havia tretas dels llims.

P. Que vol dir estar sentat á la dreta de Déu lo Pare?

R. Tenir igual gloria ab ell en quant Déu, y major que altre ningú en quant homo.

P. Ahont está Cristo en quant homo?

R. En el Cel, y en el santissim Sagrament del altar, tan alt y tan poderós com está en el Cel.

P. Estant Cristo en el Cel, que convé que fessem?

R. Tenir posats en el Cel els nostros cors.

P. Quant vindrá á judicar als vius y als morts?

R. El dia del judici final vindrá á judicar á tots els homos, par donar á cada un segons ses obras.

P. Com vindrá?

R. Despues de diferents señals que anun-

ciarán la seua vinguda, se dexará veuret ab gran poder y majestad, descubrirá despues las conciencias de tots, axí justs, com pecadors; y pronunciará las sentencias de vida y mort eterna, que luego serán executadas.

P. Creis vos en lo Esperit sant?

R. Sí pare, perque es vertader Déu y la tercera persona de la santissima Trinidad, igual al Pare y al Fill.

P. Per que lo anomenau Sant?

R. Perque lo es per la sena naturalesa, y nos fá sants ab sa gracia y ab sos dóns.

P. Com agrairém al Esperit sant tants favors com rebem de éll?

R. No donantli ni el mes leve disgust, y procurant obeir en tot á sas inspiracions.

P. Quin dia devallá el divino Esperit en forma de llenguas de fog demunt els apóstols?

R. El dia cincuanté despues de la resurrecció de Jesus, y per axó se diu Pentecostes ó Cincogema.

P. Que es la santa iglesia católica?

R. La congregació dels faels cristians, el cap de la cual es Jesucrist, y el papa son vicari en la terra.

P. Quinas son las notas ó señals ab que se fá conixer la verdadera iglesia?

R. Es una, santa, católica, apostólica.

P. Per que es una?

R. Perque es un el seu espos Cristo Jesus, una la fe que professa, un el esperit que la dirigex, y uns mateixs els sacraments que administra.

P. Per que es santa?

R. Perque el Salvador qui la fundá y governa, es la font de tota santedat, es santa la doctrina que nos dona, y molts de sos membres son sants.

P. Per que es católica ó universal?

R. Perque está aspergida per tot lo mon, compren á tots els faels de cualsevol temps, y tots els qui se salvan son fills seus.

P. Per que es apostólica?

R. Perque conserva la doctrina que rebé dels apostols; y els bisbes que la governan son successors del mateixs apostols.

P. Pod faltar ó errar la Iglesia?

R. Nó pare, perque axí lo prometé Jesucrist.

P. Qui es el cap visible de la Iglesia?

R. El papa.

P. A qui deis el papa?

R. Al summo pontifice de Roma, al cual com á vicari de Cristo están tots obligats á obeir.

P. Per que lo anomenam summo pontifice?

R. Perque axí com sant Pere era el príncipe dels apostols, ell es el major de tots els bisbes.

P. Per que deis de Roma?

R. Perque essent la Iglesia romana la mare y mestra de todas las iglesias particulars, el pastor de ella es el pastor de los altres pastors.

P. Per que li donau el nom de vicari de Cristo?

R. Perque en lloc del Salvador governa la seua iglesia en la terra.

P. Perque deis que tots están obligats á obeirlo?

R. Perque el qui no lo obeex es cismàtic.

P. Que vol dir cismàtic?

R. El qui despedassa el vestit del bon Jesus, qui es la iglesia.

P. És gran ditxa ser fill de la iglesia?

R. Lo es tant, que el qui no la té per mare, no pod tenir á Déu per pare.

P. Que enteneu per la comunió dels sants?

R. Que tots los qui están en esta iglesia, participam juntament dels sacrificis, sacraments y bonas obras que en ella se fan.

P. Quels son els cristians qui no participan de esta comunió?

R. Els heretjes y excomunicats.

P. Els pecadors en participan?

R. Sí pare, encareque no perfectament.

P. Y en participan els benaventurats y las ánimas santas del purgatori?

R. No té dupte, perque componen ab nosaltres una matexa iglesia, la que es mi-

litant en la terra, triuñfant en el cel y penant en el purgatori.

P. Que enteneu per la remissió dels pecats?

R. Que Cristo nostro Señor ha dexat poder á la iglesia par perdonar pecats.

P. Quins pecats voleu dir?

R. Cualsevols, per molts y enormes que sian.

P. Com se alcanza este perdó?

R. Per los mérits de nostro Señor Jesucrist, y per medi dels sants sacraments.

P. Perque deis per los merits de Jesucrist?

R. Perque si aquests mérits no se nos aplican no podem quedar justificats ni santificats.

P. Com se obra la justificació y santificació de las ánimas?

R. Per una pura misericordia de Déu, qui per els mérits de Jesucrist borra nostros pecats, y ab la caritat nos fá amigs seus.

P. Com se disponen á la justificació els qui usan ja de raó?

R. Creent lo que Déu ha revelat, tement la seua justicia, esperant en sa misericordia, comensant á amarlo com á font de tot bé, avorrint el pecat, propositant rebre el sacrament del bautisme ó penitencia, comensar una vida nova, y observar els mandaments del Señor.

P. Com será la resurrecció de la carn?

R. El dia del judici final ressucitarán tots

els morts ab sa pròpia carn y ànima que antes tenian; els bons, gentils y gloriosos, y els mals lleigs y abominables.

P. Qui son els bons.

R. Els qui guardan els manaments y moren en gracia de Déu.

P. Y els mals?

R. Els qui no los guardan y moren en peccat mortal.

P. Cual será la gentilesa y gloria dels cossos dels bons?

R. No podrán patir res, despedirán gran llum, anirán en un instant allà ahont vulla la ànima que sels haurá reunit, y se penetrarán ab altres cossos, sens que aquests los impedescan.

P. Cual será la fealdat y miseria dels cossos dels mals.?

R. La que correspon als qui han de patir eternament.

P. Que es la vida perdurable?

R. La gloria del paradís, que es veurer á Déu per sempre.

P. Sens la vista de Déu no hey pot haver verdadera benaventuransa?

R. Nó pare, porque la criatura racional sols en Déu pot descansar.

P. Com veurán á Déu els bons?

R. Axí com es en sí.

P. Y el veurán tots igualment?

R. Nó pare, sino del modo que correspon als diferents merits de cada cual.

- P. El veurán ab els ulls del cos ó ab els del enteniment?
- R. Ab els del enteniment.
- P. Com es Déu glorificador?
- R. Perque dona la gloria al qui persevera fins á la mort en la seua gracia.
- P. Y els mals ahont anirán?
- R. A las penas eternas del infern.
- P. En que consistexen estas penas?
- R. En no veurer á Déu, patir foc vertader, y altres espantosissims torments.
- P. Qui envia als mals á estas penas?
- R. Déu remunerador.
- P. Que vol dir que Déu es remunerador?
- R. Que dona premi als bons y castig als mals.
- P. Sabeu quin medi hey ha par alliberarse del infern y anar al cel?
- R. El que nos enseña Cristo, dient: guarda los manaments.
- P. Qui vá á las penas del purgatori?
- R. Las ánimas dels qui moren en gracia de Déu y no han satisfet del tot per sos peccats.
- P. Fins cuant han de estar allí?
- R. Fins que hajan pagat las penas que devian, y despues anirán á gosar de la gloria.
- P. Com podem treurerlas de aquellas penas ó aliviarlas per lo menos?
- R. Ab obras de virtud, particularment ab el sant sacrifici de la missa.

P. Y els qui moren ab el sol pecat original, ahont van?

R. Al lloc destinat per la justícia divina, qui se diu els llims.

P. Que vol dir amen?

R. Així sia, esto es, que Déu nos fassa la gracia de veurel par sempre.

P. Y que mes significa?

R. Així es; crec que es ver tot cuant en el Credo se conté, per repetir al fi lo que en el principi de ell teng dit.

P. A mes del Credo, y Articles de la fe, creis altrás cosas?

R. Sí pare, tot lo que está en la sagrada escriptura, y cuant Déu ha revelat á la iglesia.

P. Quinas cosas son estas?

R. Esto no lo pregunt á mi, que som ignorant: doctors té la santa mare iglesia que sabrán responder.

P. Molt be deis: que á los doctors convé y no á vosaltres, donar conte mes estés de las cosas de nostra santa fe. A vosaltres vos basta donarla de los articles que se contenen en el Credo. Pero feis un acte de fe.

R. Crec en Déu pare, etc.

EXPLICACIÓ DEL PARE NOSTRO Y ALTRES ORACIONS DE LA IGLESIA.

P. Se seguex tractar de lo que se ha de demanar, y antes digaume: ¿que cosa es esperansa?

R. Esperar en Déu nostro Señor, que per la seua bondat y misericordia infinita, nos perdonará nostras culpas y pecats, y nos donará la gloria.

P. Ab que donám á entender que esperám lo que deis?

R. Ab la oració.

P. Que cosa es oració?

R. Alsar el cor á Déu nostro Señor, y demanarli favors.

P. De quantas maneras es la oració?

R. De duas: una mental, que principalment se perficiona ab el cor, y la altra vocal, que principalment se perficiona ab veus sensibles, pero que naxen del cor; y tant una com altra pod ser pública ó particular.

P. Té major forsa la oració pública que la particular?

R. Sí pare, porque juntats en ella els faels representan á la iglesia.

P. Com convé que se fassa la oració mental?

R. Despues de haverse un fet capás de lo que vol meditar, se postrará devant Déu ab el esperit y el cos, y considerantse

indigne de estar á sa presencia, li demanará la seua gracia per emplear el temps en que meditará á major gloria del Señor y profit de la seua ánima. Ocupará despues las seuas potencias en la oració, á saber: la memoria en recordarse del punt ó punts que té previnguts par meditar, el enteniment en discorrer y fer atentas y sérias reflexiones sobre ells; y la voluntat, excitantla á piadosos afectes y proposits. Y procurará executar aquests ab la asistencia de Déu.

P. És necessaria la oració?

R. Lo es en diferents ocasions y per diferents motius, especialment porque es un medi par alcansar la gracia.

P. Qué enteneu aquí per gracia?

R. Cualsevol dó sobrenatural, que Déu sols porque vol, concedex per els mérits de Cristo, en orde á la eterna salvació.

P. Per que es necesari aquest dó?

R. Porque sens ell ni solament un pensament podem tenir que sia de profit par enar al cel; y per tant, á mes de sernos precis per lo que dirém despues, en tenim necessitat per guardar los mañaments de Déu, vencer las tentacions y perseverar en el bé.

P. Podem nosaltres aprofitar ó despreciar la gracia?

R. Sí que podem, y Déu vulla que may la

- despreciem, sino que sempre ne usem bé.
- P. Com se han de demanar al Señor els seus favors?
- R. Ab viva fe, ab humilitat, ab confiansa, ab perseverancia y en nom de Jesucrist.
- P. Quinas oracions nos enseña la iglesia?
- R. El Pare nostro, la Ave María, la Salve Regina y otras.
- P. Digau el Pare nostro.
- R. Pare nostro etc.
- P. Qui ha fet el Pare nostro?
- R. Jesucrist nostro Señor el digué ab la seua santissima boca.
- P. Per que el feu?
- R. Par ensenarnos á fer oració.
- P. Hey há altra oració millor que el Pare nostro?
- R. Nó pare, esta es la millor y mes excellent, porque la feu Jesucrist Señor nostro.
- P. Y per que mes?
- R. Porque conté set peticions fundadas en caritat.
- P. Ab qui parlam quant deim el Pare nostro?
- R. Ab Déu nostro Señor.
- P. Que se fa en esta primera part quant deim: Pare nostro, qui estau en els cels?
- R. Se eleva el enteniment á Déu ab humilitat y confiansa par despues demanar.
- P. Per que anomenam á Déu pare?
- R. Porque anomenantlo pare, nos recordém

del gran amor que nos té, y axí li demaném ab major confiança.

P. Per que deim Pare nostro y no meu?

R. Perque ell es pare de tots y tots som germans.

P. Per que deim, qui estau en els cels?

R. Perque allí se veu la cara de Déu, y se demostra mes el seu poder y majestat.

P. Que demanam en las set peticions del Pare nostro?

R. Tres cosas: la primera la honra y gloria de Déu, la segona la benaventuransa par la cual som creats, y la tercera las cosas necessarias par alcansarla.

P. En quina petició demanam la gloria de Déu?

R. En la primera quant deim: sia santificat el vostro sant nom.

P. Dons, que demanam en esta petició?

R. Que el nom de Déu sia conegut y honrat en tot el mon.

P. En quina demanam nostra benaventuransa?

R. En la segona quant deim: venga á nosaltres el vostro sant reine; axó es, que ell reia sobre nosaltres, aquí per gracia y despues nos don la gloria.

P. Las otras cosas necessarias ahont se demanan?

R. En las otras cinc peticions que seguexen.

P. Dons, que demanam en la tercera?

- R. Que fessem la seua santa voluntat els qui estám en la terra, axí com la fan els benaventurats en el cel.
- P. Que demanam en la quarta?
- R. Que nos don el manteniment convenient par el cos, y el espiritual de la gracia, y sacraments par la ánima.
- P. Que demanam en la quinta?
- R. Que Déu nostro Señor nos perdon els pecats, axí com nosaltres perdonam als qui nos agravian y fan mal.
- P. Y els qui no perdonan els agravis, qué demanan quant fan esta petició?
- R. Que no els perdon Déu, pues ells no perdonan.
- P. Que demanam en la sesta?
- R. Que no nos dex caurer en els mals pen-saments y tentacions ab que el dimoni procura fernos caurer en pecat, y nos don ajuda per vencerlas y no pecar.
- P. Que demanam en la séptima?
- R. Que nos alliber de tots els mals y pe-rills, tant de la ánima com del cos, y també del dimoni nostro inimic.
- P. Cual es el major mal de tots els mals?
- R. El pecat.
- P. Qui es mes lleig, el pecat ó el dimoni?
- R. El pecat, perquè el dimoni essent antes hermos angel, fonc fet tal per haverlo comes.
- P. Que vol dir amen?

R. Que axí sia.

P. Qué cosa es la Ave María?

R. És una devota salutació y oració que feim á María santíssima Mare de Déu y Señora nostra.

P. Qui la ha feta?

R. El arcangel sant Gabriel la comensá cuant saludá á María verge, la prossegui santa Isabel, y la concluí la santa iglesia.

P. Digaula.

R. Déu vos salve María, etc.

P. Quinas paraulas digué sant Gabriel?

R. Déu vos salve, plena de gracia, el Señor es ab vos.

P. Quinas digué santa Isabel?

R. Beneita sou vos entre totas las donas, y beneit es el fruit del vostre sant ventre.

P. Y quinas afagí la iglesia?

R. Santa María mare de Déu, y las demás que sé seguexen.

P. Y la Salve qui la ha feta?

R. La mateixa santa iglesia la ha rebuda entre las principals oracions de que usa.

P. Ab qui parlau en estas oracions de la Ave María y de la Salve?

R. Ab María santíssima nostra Señora.

P. Qui es nostra Señora?

R. La Mare de Déu, verge puríssima, plena de gracia y de tota virtut, Reina del cel y terra, y advocada nostra.

P. Ahont está nostra Señora?

R. En el cel, colocada sobre tots els angels.

P. Y la que está en el altar qué es?

R. Es figura de la qui está en el cel.

P. Y per que está allí?

R. Perque nos recordem de la qui está en el cel, y per ser imatge seua li fessém reverencia.

P. Quina reverencia devém á María santísima?

R. Major que á ninguna altra pura criatura.

P. Així com hey ha moltes imatges de nostra Señora, ¿perventura son moltes nostras Señoras?

R. Nó pare, sino una qui está en el cel.

P. Per que dóns anomenau á nostra Señora de Lluch, de la Pietat, del Roser, y ab altres títols?

R. La anomenam ab tants noms, segons los molts y diferents beneficis que nos alcança, venerada en las imatges de estas advocacions.

P. Se trobará altra oració mes agradable á nostra Señora que la Ave Maria?

R. Nó pare, perque en ella feim memoria á María santíssima de quant rebé la major dignitat de ser Mare de Déu, no concedida á altra criatura.

P. Cuantas vegadas la havem de saludar ab esta oració?

R. Si fos possible en cada respiració, á lo menos al sentir tocar las horas; y princi-

palment al matí, al mitx dia y á la tarde,
al alsarnos y posarnos en el llit.

P. Per qué tantas vegadas?

R. Par obligar á nostra Señora á que nos
assistesca en tots los perills, y singular-
ment en la hora de la mort.

P. Declaraume are en particular ¿que es lo
que deis á esta gran Señora en las pa-
raulas: Déu vos salve María?

R. La saludam axí par demostrar que es
amiga y coneguda nostra, ab lo cual nos
animam á parlarli y suplicarli.

P. Per que li deis plena de gracia?

R. Perque com la gracia de Déu fa tres co-
sas, lleva els pecats, adorna la ánima de
virtuts, y la mou á obrar bé; ninguna
criatura estigué mes plena de estos efec-
tes que María santissima, pues á mes de
que may tingué pecat algun, y estigué
adornada de totas las virtuts y dons del
Esperit sant, obrá tan perfectament, que
ningun dels sants ha pogut igualarse ab
ella.

P. Y per que mes?

R. Perque el Señor li doná la plenitud de
la gracia, segons la seua dignidat de Ma-
re de Déu, que es la major de totas las
criaturas.

P. Que vol dir el Señor es en vos?

R. Que Déu nostro Señor estigué sempre
ab Maria santissima desde el primer ins-

tant de la seua concepció, assistintli, governantla y defensantla.

P. Que vol dir: beneita sou vos entre totes las donas?

R. Que á mes de que se aventatjá á totes en puresa, gracias y virtuts, ninguna com ella tingué el privilegi de ser verge y mare.

P. Que li deis cuant alabau el fruit de las seuas entrañas?

R. Qui si bé tingué gran honra Maria santissima per las seuas virtuts y santedat; pero major fons la que li doná el Fill de Déu, pues la gloria del Fill lo es també de sa mare.

P. Que li deis en la altra part de esta salutació?

R. Li fas memoria de la seua gran dignitat, y li deman la seua intercessió per are y per la hora de la mort.

P. Que li deis en la Salve?

R. Altras loors y alabansas, y li deman el seu favor y amparo, y la vista de son santissim Fill en la gloria.

P. Saludaula doncs moltes vegadas ab puresa de ánima, que ella vos assistirá en tots vostros perills y necessitats. Honraula ab altras obsequis, resant frecuentment el seu rosari, practicant algunas virtuts que en ella resplendiren, especialment en els dissabtes, y celebrant ab molta de-

voció las seuas festas. Y per axó digau-me: ¿quin dia honra la iglesia la Concepció inmaculada de María?

R. Dia vuit de Desembre.

P. Y el seu naxament?

R. Dia vuit de Setembre.

P. Y la seua presentació en el temple?

R. Dia vint y un de Novembre.

P. Y la seua anunciació?

R. El dia vint y cinc de Mars.

P. Y la seua visitació?

R. El dos de juliol.

P. Y els seus dolors?

R. El divendres de la semmana de passió.

P. Y la seua gloriosa assunció?

R. El quinse de Agost.

P. Convé enar en peregrinació als santuaris de la inmaculada Verge, ó visitarlos encare que no sia enanti á peu?

R. Convé moltissim, si axó se fa ab un fi recte y un esperit cristiá; pero per nostra desgraci no son pocs els qui ferian millor honrant desde ses casas á la gran Señora, que enant á visitarla en los llocs que haveu dit.

P. Despues de la verge María, ¿teniu devoció á altres sants?

R. Si pare, á tots, principalment á sant Josef, á sant Joachim, á santa Ana, al Sant del meu nom y al Angel de la Guarda.

P. Per qué teniu particular devoció á sant Josef?

- R. Perque fone el espos purissim de Maria, y pare putatiu de Jesus.
- P. Per que á sant Joachim y á santa Ana?
- R. Perque foren els pares de la immaculada Verge.
- P. Per que al Sant del vostro nom?
- R. Perque en el meu bautisme se me doná per patró.
- P. Per que al Angel de la Guarda?
- R. Perque el matex Déu me lo ha donat per mestre y guia.
- P. Teniuli molta devoció y reverencia, encomenauvos á ell cada dia, no fent devant de ell, lo que no feriau devant de mi. Pero digaume: ¿quina devoció teniu als sants?
- R. Ador las seuas reliquias y las seuas imatges, los fas oració, y procur imitar sas virtuts del modo que me es possible.
- P. Per que adorau las seuas reliquias?
- R. Perque foren temple del Esperit sant, y se han de unir ab sas ánimas gloriosas.
- P. Y las seuas imatges?
- R. Perque em fan memoria dels qui están en el cel, y axí ador aquests en ellas.
- P. No adorau pues las tals imatges, perque tengan en sí matexas alguna virtut divina, ni posau en ellas la vostra esperansa?
- R. Nó pare, perque axó seria fer lo matex que feian ab sos ídols els gentils.
- P. Quinas oracions deis als sants?

R. Las que nos enseña la santa mare Iglesia, y també en honra seua dig el Pare nostro y la Ave Maria, demanantlos despues son favor.

P. Com los demanau que vos favorescan?

R. Suplicantlos que intercedescan per mi á Déu nostro Señor, par alcansar de éll lo que demán.

P. Y es licit invocarlos de aquest modo?

R. No sols es licit sino profitosissim, perque per medi de ells conseguim moltas gracias, que de altra manera no conseguiriam.

P. Com imitam las seuas virtuts?

R. Procurant fugir de tot peccat, y amant á Déu sobre totas las cosas.

P. Feis un acte de Esperansa.

R. Esper en Déu etc.

EXPLICACIÓ

DELS MANAMENTS DE DÉU Y DE LA IGLESIA.

P. Antes de parlar de lo que havem de obrar pregunt: qué cosa es caritat?

R. Amar á Déu sobre totas las cosas, y al prohisme com á nosaltres mateixs per amor de Déu.

P. Qui es el prohisme?

R. Cualsevol criatura capas de la benaventuransa.

P. Y el home enemig nostro es també nostre prohisme?

R. Jesucrist nos diu que sí, manantaos que lo estimem, y que li fessem bé.

P. Com mostraréu que amau a Déu y al próxim?

R. Guardant los deu Manaments de la ley de Déu.

P. Digau: ¿quins Manaments son aquests?

R. Els Manaments de la ley de Déu son deu. Ni ha tres qui pertaïnen etc.

P. Qui doná estos deu Manaments?

R. Déu nostro Señor els doná en la ley vella, y despues Cristo redentor nostro los confirmá en la ley de gracia.

P. Per que els doná Déu?

R. Par enseñarnos el modo ab que deviam amar a ell y al prohisme.

P. Com els doná?

R. Baxá a la montaña de Sinai, y allí ab molta majestat y autoritat els entregá a son sirvent Moises, escrits en duas taulas de pedra.

P. No pertaïnen aquests Manaments a la ley natural?

R. Es certissim que sí, porque se fundan en aquells principis: se deu abressar el bé; se deu fugir del mal; lo que voldrias per tu, vullashó per els altres; lo que no vols per tu, per ningú heu vullas.

P. Segons axó els Manaments de que par-

lam se imprimexen en nostras ànimas en la seua creació?

R. No te dupte.

P. Per que pues Déu havia de donar altra vegada els mateixs Manaments?

R. Perque els vicis y els mals costums els havian desfigurat de tal manera, que trobá convenient tornarlos donar.

P. Com els confirmá Jesucrist en la lley nova?

R. Gravantlos en nostros cors ab la suavitat de son amor.

P. Idó no es impossible observarlos?

R. Nó pare, ans be la gracia fa que nos sian un jou suave y un pes lleuger.

P. Se poden mudar ó dispensar en ningun temps.

R. Nó pare, perque tot lo que ordenan may pod dexar de ser conforme á la recta raó.

P. Per qué doncs divent els judíos santificar el dissapte, se mana als cristians que santifiquem el diumenge?

R. Aquesta variació no altera res en la substancia del precepte natural de que emplem algun temps en obsequi del Señor, sino solament en la determinació de tal temps, que establiren els apóstols fos el diumenge, per honrar axí la Resurrecció de Cristo, que en diumenge havia succeit.

P. Com se dividexen els deu Manaments?

R. Els tres primers pertañen á la honra de Déu y els altres set al profit del prohisme.

- P. De quina manera pertafien els tres primers á la honra de Déu?
- R. Perque vol el Señor que el serviguem primerament ab el cor, despues ab la boca y també ab las obras.
- P. A que nos obliga el primer Manament?
- R. A adorar y amar á un sol Déu ab summa reverencia de còs y ánima sobre totas las cosas, creent y esperant ab ell ab viva fe y esperansa certa.
- P. Que es amar á Déu sobre totas las cosas?
- R. Voler perderlas totas antes que ofendrel.
- P. Y que mes?
- R. Volerli major bé que á cualsevol criatura.
- P. En forsa del Manament que explicau, ¿estirém obligats á exercitar algunas virtuts?
- R. Es cert que sí, pues ell nos ordena emplearnos en las Teologals y en la Religió, que es la principal entre totas las virtuts morals.
- P. En que consistex la virtut de la Religió?
- R. En honrar á Déu ab el supremo culto que á ell sol es degut.
- P. Quins son els actes de esta virtut?
- R. La oració, el sacrifici, el vot, el jurament y altres.
- P. Quant hey ha obligació de fer actes de Fé, Esperansa, Caritat y Religió?
- R. Ni ha en diferents temps, com podreu veurer per lo que diré despues.
- P. Qui pecca contra la Fe?

R. Els qui adoran ó creuen en los idols ó falsos déus.

P. Y qui més?

R. Els judíos, els mahometans y els qui renegan del cristianisme.

P. Qui peca contra la Esperansa?

R. Els qui presumexen salvarse per sos propis merits.

P. Qui mes?

R. Els qui desesperan de la infinita misericordia de Déu.

P. Qui peca contra la caritat de Déu?

R. Els qui lo avorrexen.

P. Qui peca contra las virtuts Teologals per no fer actes de las matexas?

R. El qui dexa de ferlos en el principi de la seua vida racional, ó cuant se troba en perill de mort ó pròxim á caurer en la tentació contra ellas, si no los fa ó passa llarg temps sens ferlos.

P. Qui peca contra la Religió?

R. Els qui fan bruxerías, observan els somits ó altras fatallerías, y los qui usan de altras supersticions.

P. Que cosa es superstició?

R. Cualsevol culto vá, inútil ó perillós.

P. Peca el qui per curar algun mal diu ó fa dir algunas oracions, que ni Déu, ni la Iglesia, ni la raó matexa aprovan?

R. Sí pare,

P. Y peca el qui per saber ahont trobará al-

guna cosa perduda consulta als qui diuen ser endiviners?

R. Peca també.

P. Qui peca contra la Religió per no fer actes de ella?

R. El qui no ou missa, ó no fa oració quant deu y altres.

P. Hey ha altres qui pecan contra el primer Manament?

R. Si pare, tots los qui desprecian, fan burla, usan mal de las cosas sagradas, com son las iglesias, los vassos ó robas beneydas, els sacerdots y la santa Escritura.

P. Cual es el segon Manament?

R. No jurar el nom de Déu en vá, ni blasfemar de ell ni dels Sants.

P. A que nos obliga aquest Manament?

R. A no pendrer may en nostra boca el nom de Déu sino ab respecte y reverencia.

P. Que cosa es jurar en vá?

R. Jurar sens veritat, justicia y necessitat.

P. Qui jura sens veritat?

R. El qui posa á Déu ó altra cosa que li pertañ, per testimoni de alguna cosa falsa, ó no sabent molt be que sia vera.

P. Qui jura contra justicia?

R. El qui jura de fer alguna cosa contra la lley de Déu ó la raó?

P. Qui jura sens necessitat?

- R. El qui jura sens importarli, per cualsevol cosa que diga.
- P. Y el jurar será sempre pecat?
- R. Nó pare, sino quant falta alguna de estas tres cosas, pues antes es virtud jurar ab ellas.
- P. Quin pecat comet el qui jura ab mentida?
- R. Comet un pecat mortal molt grave, pues posa per testimoni de la seua falsedat á Déu qui es veritat summa.
- P. Té obligació de cumplir el jurament el qui jura venjarse ó fer altre mal?
- R. Nó pare, antes pecca solament ab jurarlo.
- P. Es pecat jurar en vá per las criaturas?
- R. Sí pare, perque en ellas se jura al seu Creador.
- P. Sabeu vos algun remey par no jurar en va?
- R. Sí pare, no jurar may, y acostumarse á dir: *si ó no, en veritat, per cert* y otras cosas.
- P. Que cosa es blasfemia?
- R. Dir paraulas injuriosas contra Déu ó los Sants.
- P. De cuantas maneras son estas paraulas?
- R. De moltas maneras, esto es, donant á la criatura lo que es propi de Déu, quant se maleex á Déu ó als Sants, quant se enomena alguna part vergoñosa del seu cos, ó fent burla de ell.
- P. Y es pecat molt grave el blasfemar?

R. Tan grave, que se ha vist moltes vegades castigarlo Déu en esta vida ab gravissimas penas.

P. Qui mes peca contra aquest Manament?

R. El qui no complex els vots que ha promesos.

P. Que cosa es vot?

R. Obligarse voluntariament á Déu nostro Señor á fer alguna obra bona.

P. Per que deis voluntariament?

R. Perque per haveri vot, es menester conexement y consentiment perfet.

P. Per que deis á Déu?

R. Perque mediant el vot á Déu nos obligam.

P. Que vol dir alguna cosa bona?

R. La que atesas totas las circunstancias, es á propòsit par honrar á Déu.

P. Peca el qui sens motiu se torba á cumplir el vot que feu?

R. Sí pare, y tant se pot torbar que arriba á pecar mortalment.

P. Com guardarem el tercer Manament que es santificar las festas?

R. Mostrant ab obras exteriors la fé y amor que tenim á Déu en nostro cor.

P. En que cosas li mostrarèu aquest amor?

R. En cumplir perfectament lo que nos mana la seua santa Iglesia per tals dias.

P. Que cosas son las que mana,

R. Duas solament, que son no treballar corporalment, y oir missa cumplida ab atenció y devoció.

- P.** Que vol dir treballar corporalment?
- R.** Fer cualsevol feina mecànica.
- P.** Y si hey ha necessitat se podrà fer aquesta?
- R.** Si pare; pero sempre que sia dable se deu demanar el permis del superior, y sempre procurar el no donar escàndol.
- P.** Quin pecat comet el qui sens justa causa treballa en los dias prohibits?
- R.** Venial ó mortal, conforme sia la naturalesa de la obra en que se ocupa, y lo curt ó llarc del temps que emplea en ferla.
- P.** Pero ja que la Iglesia no nos obliga á altrás cosas que á las que haveu ditas, ¿que deu fer el cristià en los dias de festa par demostrar el amor á Déu?
- R.** Fugir dels jocs y tavernas y acudir á las iglesias fent en ellas oració, oint los sermons y repassant la seua consciencia.
- P.** Com guardarèm el quart Manament que es honrar pare y mare?
- R.** Obeintlos, ajudantlos y reverenciantlos.
- P.** En que els havem de obeir.
- R.** En totas las cosas que nos manan sian corporals ó espirituals, exceptant las que son contrariás á la ley de Déu.
- P.** En que los havem de ajudar?
- R.** En darlos menjar y vestir quant se troban en necessitat.
- P.** Com los havem de reverenciar?

R. Tractantlos y honrantlos ab paraulas y obras exteriors ab el degut respecte.

P. Qui peca contra aquest Manament?

R. Els fills qui faltan á cualsevol obligació de las que teng ditas.

P. Y el qui se casa sens el consentiment ó consell de son pare, peca?

R. També peca.

P. Y faltaria á sa obligació el fill qui no procurás á sos pares els auxilis espirituals de que necessitan, principalment estant en perill de mort?

R. També matex faltaria.

P. Quant Déu nos mana honrar á nostros pares, nos mana solament honrar als qui nos posaren en el mon?

R. Nó pare, sino que nos mana honrar á tots los qui nos están en lloc de pares.

P. Digaume pues, quins altres pecan contra aquest Manament?

R. Pecan els vasalls qui no aman, ó no obeexen, ó no respectan al Rey, y als qui en nom del Rey el governan: els qui resistexen als preceptes de sos prelats: els dexebles que no creuen á sos mestres: els joves qui no respectan als vells: els criats qui no fan lo que sos amos els manan, ó no los guardan la atenció y fidelitat que els deuen.

P. Quin premi se promet als qui guardan aquest Manament?

- Q. Una vida d'ixosa en este mon, y mes d'ixosa en el altre.
- P. Que deuen fer els pares ab sos fills?
- R. Cuidarse de que repian el bautisme, de enseñarlos la doctrina cristiana, de alimentarlos, de donarlos estat, de mostrarlos un vertader amor, de corretgirlos y també de castigarlos sempre que sia menester ab un discret rigor.
- P. Que nos mana el quint Manament?
- R. No matar, ni fer, ni voler mal al prohisme, ni ab pensament, ni ab paraula, ni ab obra.
- P. Qui peca contra aquest manament?
- R. El qui per odi, ó per rencor mata, ó maltracta al prohisme, en la seua persona.
- P. Qui mes?
- R. El qui flastoma ó maleex á sí mateix ó al prohisme ab ira, y los qui se alegran del mal de son contrari ó de alguna persona que avorrexen, ó maltractan de paraulas als qui los han fet injuria.
- P. Pecan també contra aquest Manament els qui donan consell ó ajudan á fer mal al prohisme?
- R. Sí pare, y també els qui persuadexen ó son causa de que el prohisme cometa algun pecat, pues matan la ánima.
- P. Y els qui son ocasió de que el cometa, també pecan?
- R. No té dupte, porque lo escandalisan.

- P. Es molt horrorós el pecat de escándol?
- R. Lo es tant, com es frequent, y deuria ser mes plorat.
- P. A que está obligat el qui ha donat escándol?
- R. A resarcir ab el modo posible el dañ que ha fet.
- P. Com se peca contra el sisé Manament que es no fornicar?
- R. Quant se peca de pensament, paraula y obra contra la castedat.
- P. Com se peca de pensament?
- R. Consentint ó deleitantse en ell.
- P. Com se peca de paraula?
- R. Solicitant á pecar, conversant y dient paraulas torpes y de dos sentits, provocativas á la deshonestidat.
- P. Com se peca de obra?
- R. Ab cualsevol acció mala contra la puresa.
- P. Será pecat mirar deshonestament á una persona?
- R. Sí pare, porque axí lo declara Cristo Señor nostro.
- P. Que nos mana en el seté Manament?
- R. No fer dañ als bens de fortuna del pro-hisme.
- P. Qui peça contra el seté Manament?
- R. El qui pren ó deté injustament alguna cosa contra la voluntat de son amo, ó fa dañ als seus bens y hacienda.
- P. Qui son mes los qui pecan contra este Manament?

R. Els qui cometen engañ en el comprar y vendrer y en altres contractes: los usurers: los qui venen á espera y prenan mes que no pendrian si venian contants, y los qui no restituexen podent, lo que injustament retenen.

P. Qui mes?

R. Els qui fingintse pobres, replegan las limosnas que se donarian als qui vertaderament en tenen necessitat.

P. Qui mes?

R. Els qui devent per justicia impedir el dañ en els bens de altri no lo aturan.

P. Que pecat comet el qui roba?

R. Segons la cantidad será mortal ó venial, y també segons el dañ que se fá á la persona; pero sempre té obligació de restituir.

P. Que nos mana en el octau Manament?

R. No llevar fals testimoni ni mentir.

P. Com se peca contra este Manament?

R. Dient alguna cosa tant en judici, com fora de ell, contra la fama y honra del prohisme, ó en dañ de la seua vida.

P. Pecará també contra aquest Manament el qui descobrex alguna falta oculta del prohisme?

R. Sí pare, y té obligació de restituir la fama com el qui ha llevat fals testimoni.

P. El que ou murmurar que deu fer?

R. Si es superior del qui murmura, deu

impedirlo; si no lo es, mostrar que li sab mal oirlo.

P. Hey ha altri qui pec contra aquest Manament?

R. Si pare, el qui fa judicis temeraris contra son próxim.

P. Que es judici temerari?

R. Asegurar interiorment alguna cosa sens motiu prudent.

P. Que cosa es mentida?

R. Dir alguna cosa contra el sentit del enteniment.

P. Y es pecat mortal la mentida?

R. Cuant se diu en grave dañ del prohisme sempre lo es; en altres casos es pecat venial.

P. Que nos mana el nové Manament?

R. No desitjar la muller de altri, ni qualsevols obras de deshonestidat.

P. Y el desé que nos mana?

R. No desitjar bens ni hacienda de altri, per modos ilicits.

P. Qui pecca contra aquests dos Manaments?

R. No sols el qui consentex en los desitxs que prohibexen, si també el qui voluntariament se deleita en ells.

P. Per qué deim que los deû Manaments se inclouen en dos, axó es, amar á Déu sobre totas las cosas, y al prohisme com á nosaltres matexs?

- R. Perque Jesucrist axí lo diu, y la caritat que los unex á tots, es la plenitud de la lley.
- P. Com amaréu al próxim ab un amor semblant al que deveu tenirvos á vos mateix?
- R. Amantlo no per se bondat propia, sino per la bondat de Déu.
- P. Quin orde haveu de guardar en el amor del próxim?
- R. Respecta á las personas, primer dec amar als mes conjunts que als qui no lo son tant, y á aquests primer que á cualsevol dels qui no me atañen res. En quant als bens que los dec procurar ó desitjar, mes dec mirar per el be de la ánima de un altre que per el del meu cos; y en igual necessitat ó perill de uns bens del mateix orde, teng de preferir els dels mes propincs als de los demes.
- P. Guardau, fill, els Manaments de que fins are havem tractat.
- R. Pare, el Señor hem don son auxili per cumplirlos.
- P. Feis un Acte de Caritat.
- R. Am á Déu etc.
- P. Quedan encare alguns altres Manaments que hajem de guardar?
- R. Sí pare, els cinc de la Iglesia?
- P. Digaulos.
- R. El primer es oir missa etc.
- P. Qui los ha instituits?
- R. La mateixa Iglesia nostra mare.

P. Y per qué?

R. Par guardar mes facilment els de la llei de Déu.

P. Que nos mana la Iglesia en el primer Manament?

R. Oir missa tots los diumenges y festas de guardar.

P. Y en las festas en que se pod treballar, ¿hey ha obligació de oir missa?

R. Pecaria mortalment qui no la oís.

P. Que cosa es missa?

R. Es una representació de la vida, passió y mort de Jesucrist, y un sacrifici en que se ofereix el mateix Jesucrist á son divino Pare.

P. Doncs ¿com oiréu be la missa?

R. Pensant en estos sagrats misteris, conforme los va representant el sacerdot.

P. Y si no los sabeu?

R. Bastará tenir atenció á lo que fa el sacerdot, fent alguns actes de virtut, ó al menos resant atentament algunas devocions.

P. Y el qui está divertit en altres pensaments, ó conversa, ó dorm mentras ou missa?

R. Si fa esto molta part de ella, no cumples ab el precepte.

P. Y el qui está divertit voluntariament en el temps de la consagració, hey cumpirà?

R. Tampoc.

P. Qui peca en no oir missa?

R. Els qui tenint já us de raó, voluntaria-
ment dexan de oirla no estant impeditis.

P. Els qui per culpa seua se esposan á pe-
rill de no oirla, ¿pecan també?

R. Sí pare.

P. Qui no la pod oir sencera sino una part
notable de ella, que deu fer?

R. Oir la part que pod.

P. Podrá oirse al matex temps un tros de la
missa que diu un sacerdot, y un altre
tros que diu un altre?

R. Nó pare.

P. Cual es el segon Manament de la Iglesia?

R. Confesar al menos una vegada en el añ.

P. Qui está obligat á este Manament?

R. Cualsevol cristiá qui té us de raó y ha
pecat.

P. Cumplirá ab este precepte el qui fa ma-
la confessió?

R. Nó pare, perque el fi de la iglesia es que
nos posem en gracia de Déu.

P. Que nos mana la santa Iglesia en el ter-
cer Manament?

R. Combregar per Pascua florida, ó de Re-
surrecció.

P. Que cosa es combregar?

R. Rebrer el santíssim sagrament de la Eu-
caristia.

P. Ahont deu rebre-se per eumplir aquest
precepte?

- R. En la propia parroquia.
- P. En quina edat?
- R. Cuaant un té ja la discreció necessaria per rebre-lo dignament.
- P. Cumplex aquest precepte el qui combrega ab consciencia de peccat mortal?
- R. De ninguna manera lo complex; sí que fa un sacrilegi.
- P. Y si ha combregat indignament, que deu fer?
- R. Confessarsen y combregar axí com deu.
- P. Com pod y deu ser castigat el qui no complex els preceptes de la confessió y comunió anuals?
- R. En vida ha de ser privat de entrar en la iglesia, y mort de ser enterrat en llog sagrat.
- P. Que nos mana la Iglesia en el quart Mandament?
- R. Dejunar tots els dijunis que ella mana.
- P. Que cosa es dejunar?
- R. Abstenirse de carn y manjar una sola vegada al dia, y cuant mes tard millor.
- P. Y en la cuaresma ¿de que mes se ha de privar?
- R. De ous y de lacticinis.
- P. El qui está dispensat per menjar carn ¿está obligat á menjar una sola vegada el dia que dejuna?
- R. Si pare.
- P. Y pod aquest en un mateix dinar ó sopar menjar carn y peix?

R. Axó li está prohibit.

P. Per qué se fa collació si no mes se pod menjar una vegada?

R. Perque es permés en la Iglesia, considerada la fragilitat humana.

P. Quina cantitat se ha de menjar per collació?

R. La que prudentment se judica perque no fasse dañ la beguda.

P. Y no se pod observar altra regla en aquesta materia?

R. Lo mes acertat es conformarse ab el costum del sabis y timorats.

P. Y en quant á la calidat de lo que se pod menjar per collació, que se deu fer?

R. Seguir també el costum de los que acab de dir.

P. Qui está obligad á dejunar?

R. Tots els qui han cumplit vint y un añs y no tenen algun impediment.

P. Quins impediments estorvan la obligació de dejunar?

R. La malaltia corporal y altres traballs, que judicará el prudent confessor y el metje.

P. Y es menester que aquests lo judiquen quant el tal impediment es cert?

R. Nó pare; si solament quant es duptós.

P. Que nos mana la Iglesia en el quint Manament?

R. Pagar deumas y primicis sens cometer algun engañ.

- P. Com se guardarà aquest Manament?
- R. Pagant rectament y de voluntat lo que está prescrit, segons la materia, terras y heretats.
- P. Segons axó se deu pagar cualsevol deuma, conforme está determidat per el llegal costum?
- R. Axí es sens dupte algun.
- P. Y si un cull fruits de la millor ó de mediana calidat, ¿pod pagar el deuma ab otras de la mateixa especie, pero no de igual bondat?
- R. De ningun modo, pues deû donarlo puntualment ab fruits de la mateixa calidat dels que cullí.
- P. Y cuant axí no lo fasse pecará?
- R. Sí pare; y tal pod arribar á ser la seua culpa, que podrá ser declarat excomunicat.

EXPLICACIÓ

DELS SAGRAMENTS DE LA IGLESIA.

- P. Que cosa es Sagrament de la Iglesia?
- R. Es un señal exterior instituit per Cristo nostro Señor, par donarnos per ell la seua gracia y comunicarnos las virtuts.
- P. Per que deis que el Sagrament es un señal exterior?
- R. Porque per medi de certas paraulas y

accions que, podem percebrer ab nostros sentits, nos significa lo que obra interiorment en nostras ánimas.

P. Per que deis que Jesucrist instituí aquest señal?

R. Perque el nostro Redentor, en quant Déu y en quant homo es autor de ell.

P. Per que deis que lo instituí par donarnos la gracia y comunicarnos las virtuts?

R. Perque mediant els Sagraments la gracia del Salvador y las virtuts comensan en nosaltres, ó se aumentan ó se recobran si las havem perdudas.

P. Que cosa es aquesta gracia?

R. És un dó sobrenatural que fa al homo fill de Déu y hereu del Cel.

P. Y si ja lo es, que el fa?

R. Mes agradable al Señor.

P. Tota la gracia que per els Sagraments se nos comunica, ¿consistex en el dó que haveu dit?

R. Nó pare: pues mediant cada un de ells, se alcansan especials auxiliis par conseguir el fi perque foren instituits.

P. A tots els qui los reben se concedexen aquestas gracias?

R. Encareque tóts tengan en sí virtut par donarlas, sols las alcansan els qui dignament los reben, segons la disposició de cada cual, ó majors ó menors.

P. De qui tenen els Sagraments la tal virtut?

- R. Dels mérits y passió de Cristo Señor nostro.
- P. Quins son els de la Iglesia?
- R. Set, ni mes ni menos.
- P. Digaulos.
- R. El primer es bautisme etc.
- P. Quina diferencia hey ha entre aquests Sagraments y els de la lley antigua?
- R. Els de la Iglesia son mes excellentes perque son mes pocs, mes facils de rebre, mes clars, y tenen major virtut.
- P. De quantas maneras son els Sagraments que Cristo instituí?
- R. De duas, de morts y de vius.
- P. Quels son els de morts?
- R. Bautisme y penitencia.
- P. Per que se enomenan de morts?
- R. Perque trobant la ánima morta per la culpa, li infundexen la vida de la gracia.
- P. Y els altres ¿per que se enomenan de vius?
- R. Perque para rebrelos es necessari que la ánima estiga en gracia de Déu, y sino pecaria mortalment.
- P. Y no hey ha alguns Sagraments que á mes de la gracia causan un altre efecte?
- R. Sí pare: el bautisme, confirmació y órde imprimexen en la ánima del qui els reb, un señal que no se pod borrar y se diu *carácter*; del cual resulta que no els puga tornar rebre.

- P. Tots els Sagraments son iguals?
- R. Nó pare: el major de tots es la eucaristia, encareque el baptisme y la penitencia son los mes necessaris.
- P. Tenim obligació de rebre-los tots?
- R. Nó pare, sino els cinc primers de fet ó de voluntat. Els altres dos son voluntaris, encareque pecaria sens dupta el qui no los rebés per menospreci.
- P. Per que en la administració dels Sagraments usa la Iglesia de tantas ceremonias?
- R. Perque la major part de ellas las instituiren els sants Apóstols, y totas ajudan perque aquells se administren ab mes decencia y majestat, y se repian ab major devoció y fruit.
- P. Per que fone instituit el Sagrament del baptisme?
- R. Par llevar el pecat original y cualsevols altres que tenga el qui ha de ser bautisat.
- P. Que vol dir baptisme?
- R. Lo matex que lavatori, perque rentant la ánima la dexa tan neta, que si un acabant de rebre-lo se morís, aniria tot dret al Cel.
- P. Qui pod bautisar en la Iglesia?
- R. Els rectors y vicaris, y ab sa llicencia cualsevol sacerdot.-
- P. Y en cas de necessitat y en cualsevol lloc, qui pod bautisar?
- R. Cualsevol persona, ab tal que tenga intenció de fer lo que fa la Iglesia.

- P. Doncs que haveu de fer y dir, si en alguna necessitat haguésseu de bautisar à alguna criatura?
- R. Llansantli aigua natural sobre el seu cap, diré juntament: *Jo te bautis en nom del Pare, y del Fill, y del Esperit Sant.*
- P. Si un no fos bautisat quant era petit, ¿se ha de bautisar essent gran?
- R. Així deu ser sens falta; pero sempre que tenga us de raó, es menester que crega y sapia els principals misteris de nostra sagrada Religió, y que se disponga par rebre el bautisme dignament.
- P. Ningú pues pod entrar en el Cel sens el bautisme.
- R. Ningú absolutament.
- P. Segons axó, desde que obliga la lley à rebre el bautisme, tots els qui se son salvats han estat bautisats?
- R. Així es, perque hey ha tres modos de bautisme, que son estos: un el que veis administrar que se diu de aigua; altre que se diu de sang que es el martiri, y altre que se diu de foc que es un amor encés à Déu, ab exprés y eficas desitx de rebre el bautisme de aigua.
- P. Es menester que hey haje padrí par donarse el bautisme?
- R. Quant se dona solemnement ni deu haver; pero no ha de ser sino un ó una, y quant mes un homo y unâ dòna.

- P. Y que obligació té el padri en ves de son fiol?
- R. La de ensenarli la doctrina cristiana sempre que li faltan sos pares ó estigan impeditos.
- P. Y el matex padri no contreu parentesc espiritual ab els que acabau de dir?
- R. També el contreu.
- P. A que está obligat cualsevol bautisat?
- R. Com per el bautisme entra en la Iglesia á participar dels bens de ella, deu viurer per Jesucrist, vivint conforme el evangelli. Així lo prometé cuant se li administrá aquell Sagrament.
- P. Y com lo prometé si encare no sabia ni podia parlar?
- R. Dient per ell son padri que renunciava á Satanas, y á totas las seuas pompas y á totas las seuas obras.
- P. Será del cas repetir de temps en temps estas promesas?
- R. Será molt convenient renovarlas ab frecuencia, y ab especialitat el diumenge de la santissima Trinidad, y el dia en que complex els anys de son bautisme.
- P. Per que fone instituit el Sagrament de la confirmació?
- R. Par rebre gracia y fortaleza contra nostros inimigs, y confirmarnos en la fe que havem rebut en el bautisme.
- P. Es necessari rebre aquest Sagrament par salvarse?

R. Nó pare; pero pecaria gravement el qui no el rebés per menospreci.

P. Que se necessita par rebrerlo?

R. Si un es petit no necessita sino ser bautisat; pero si té us de raó, deu conixer lo que va á rebrer; y si ha pecat despues del seu bautisme, posarse en gracia de Déu.

P. Per qué fone instituit el Sagrament de la penitencia?

R. Par perdonarnos els pecats mortals y venials, comesos despues del bautisme ó en la seua recepció.

P. Que cosa es pecat mortal?

R. Es dir, fer, pensar ó desitjar alguna cosa contra la lley de Déu en materia grave.

P. Y si cuant un diu, fa, pensa ó desitja alguna cosa contra la lley de Déu en materia grave, no té conexement ple ó perfecta advertencia, peca mortalment?

R. Nó pare.

P. Per qué el pecat mortal axí se enomena?

R. Perque mata la ánima del qui el comet, pues li lleva la vida de la gracia.

P. Que cosa es pecat venial?

R. Es dir, fer, pensar ó desitjar alguna cosa contra la lley de Déu en materia leve, ó sens ple conexement, ó consentiment perfet en materia grave.

P. Per qué se diu venial?

R. Perque facilmente se perdona.

P. Pues ¿que no causa á la ánima ningun dañ?

R. Moltíssims y molt espantosos ni causa, basta dir que es una disposició par el peccat mortal.

P. Es necessari que els qui han peccat mortalment repian el Sagrament de la penitencia?

R. Tant necessari es, com que sian bautisats els qui no lo son.

P. Quant es menester rebrelo?

R. Sempre que un se troba en perill de mort ó ha de combregar, porque axí, lo mana Jesucrist, y al menos una volta en lo añ, conforme está dit que lo mana la Iglesia.

P. Si un qui se trobás en perill de mort no lo pogués rebre, que hauria de fer?

R. Es precis fasse un acte de contrició perfect, en que se inclou el desitx de rebrelo.

P. Cuantas parts té la penitencia?

R. Cuatre: las tres primeras las posa el penitent, y la altra el sacerdot.

P. Cuals son las que posa el penitent?

R. Contrició de cor, confessió de boca, satisfacció de obra.

P. Cual la que posa el sacerdot?

R. La absolució.

P. Y ántes que un se confés ¿no es menester que examin sa conciencia?

R. Sí. Es necessari examinarla be.

P. Digaume pues ab major claredat ¿cuantas cosas se necessitan par fer una bona confessió?

R. Cinc. La primera exámen; la segona dolor; la tercera proposit; la quarta confessió; la quinta satisfacció.

P. Que cosa es exámen?

R. Pensar be en los pecats que havem comesos desde la última confessió bona que havem feta, ó los mal confessats, discurrint per los deu Manaments, notant lo que haurém faltat en pensament, paraula y obra.

P. Par que aquest exámen sia cual deu ¿que feréu?

R. Posaré tanta diligencia en examinar-me, cuanta en posaria en un negoci de molta importancia; y per axó despues de demanar á Déu me don llum par conixer los meus pecats, miraré el temps que no me som confessat, ahont som estat, ab qui he traetat y las ocupacions que he tingudas.

P. Segons axó els qui examinan la conciencia quant ja están als peus del confessor, no la examinan be?

R. No la examinan com deuen, y per aquesta falta se fan moltas malas confessions.

P. Que cosa es dolor?

R. Tenir pesar de cor de haver ofès á Déu.

P. Per que deis que ha de ser de cor?

- R. Perque si no heu es no es vertader pesar.
- P. Y que també no ha de ser sobrenatural?
- R. Sí pare.
- P. Y per que?
- R. Perque havem de arrepenirnos de haver pecat per algun motiu conegut per la llum de la fe, y perque la gracia del Señor nos mou á arrepenirnos.
- P. Y sens aquesta gracia ¿es impossible alcansar el perdó?
- R. Segurament no lo alcansariam; perque encareque par pecar nosaltres sols bastám, per justificarnos es necessari el impuls del Esperit Sant, qui nos fasse arrepenir de haver pecat.
- P. Que ferèu par alcansar aquest impuls ó gracia del Divino Esperit?
- R. Ley demanaré del millor modo que sapia.
- P. Y no ferèu res mes?
- R. Procuraré excitarme á contrició, ponderant la meua ingratitud als beneficis de Déu, els bens que he perdut, y els mals que he merescut pecant, y las perfeccions del Señor que he despreciadas.
- P. Idó no esperarèu á mourervos á contrició per quant el sacerdot estiga par absoldrervos.
- R. A las horas ajudat del Señor la renovaré.
- P. Cuantas maneras hey ha de dolor?
- R. Duas: dolor de contrició y dolor de atrició.

P. Que cosa es dolor de contrició?

R. Tenir pesar de haver ofes á Déu per ser ell qui es bondat infinita.

P. Feis un acte de contrició segons teniu de costum.

R. Señor meu Jesucrist etc.

P. Feislo ab menos paraulas?

R. Déu meu, porque vos sou infinitament bo, y digne de ser amat mes que tótas las cosas, y porque vos am sobre totas ellas; hem pesa de tot mon cor de haver-vos ofes, y propós firmement de no ofendervos may mes.

P. Que cosa es dolor de atrició?

R. Tenir pesar de haver ofes á Déu per temor de perdre la gloria, ó per temor de las penas del infern, ó per la fealdat del peccat.

P. Feis un acte de atrició?

R. Déu meu, porque peccant he perdut el dret que tenia á la gloria, ó he merescut que hem tirasseu al infern, ó porque el peccat es la cosa mes lletje y abominable; hem pesa de tot mon cor de havervos ofes, y propós firmement no ofendervos may mes.

P. Cual es millor de estos dolors?

R. El de contrició, porque se funda en caritat.

P. Cual de estos basta par confessarse?

R. Basta el de atrició; pero sempre se ha de procurar tenir el de contrició, pues

ell tot sol basta par posarnos en gracia.

P. Que cosa es propósit?

R. Una voluntat firme y resolta de no tornar á pecar, y de llevar las ocasions.

P. Cual ha de ser aquesta voluntat?

R. Ha de ser universal, perpetua y eficaz.

P. Que vol dir ha de ser universal?

R. Que ha de estar determinada á no cometre ningun pecat mortal, cualsevol sia.

P. Que vol dir ha de ser perpetua?

R. Que ha de estar determinada á no ferne ningun en tota la vida.

P. Que vol dir ha de ser eficaz?

R. Que ha de estar determinada á fugir no solament dels pecats, si també dels perills pròxims de ells.

P. Qué cosa es confessió?

R. Dir tots els pecats al confessor, los certs com á certs, los duptosos com á duptosos; sens dexarne algun per vergoña ni per malicia, ni dar la culpa á altri de haverlos comesos.

P. Com se han de dir?

R. Acusantse de ells ab humilitat y sentiment.

P. Antes que un comens á dirlos, ¿qué se acostuma y convé fer?

R. Dir la confessió general, axó es: Jo peccador etc.

P. Tenim obligació de confessar els pecats venials?

- R. N6, pare, sino los mortals en nombre y especie.
- P. Segons ax6 las circunstancias que mudan las especies dels pecats se deuen confessar?
- R. Segurament que es menester confessarlas.
- P. Que enteneu per circunstancias?
- R. La condici6 6 estat de la persona qui ha pecat, y ab qui ha pecat, la qualitat y cantidad de la cosa en que se ha pecat, el lloc ahont se ha pecat, el fi que se ha tingut pecant, els medis de que un ses servit par pecar, y el modo ab que se ha pecat.
- P. Fora del sacrament de la Penitencia se poden perdonar els pecats venials?
- R. S6 pare, per altres nou cosas se perdonan.
- P. Quinas son?
- R. Per los actes de virtut en que un se exercita, oint missa ab devoci6, combregant dignament, fent la confessi6 general, rebent la bendici6 del Bisbe, seiantse ab agua beneita, menjant el pa beneit, dient el Pare nostro, oint el serm6 y demanant perd6 6 D6u.
- P. Perque aquests actes de virtut borren els pecats venials, qu6 es menester?
- R. Tenir vertader dolor de haverlos comesos.
- P. Si una persona te d6u pecats mortals, y en dexa un per vergoia 6 malicia, quedar6n perdonats?
- R. N6 pare, antes comet altre pecat de sacrilegi, y sen porta onse,

- P. Si un no sab el nombre cert dels pecats mortals, com sen ha de confessar?
- R. Se ha de acusar axí com millor puga, dient quantas vegadas poc mes ó menos ha pecat.
- P. Pero que no ferá millor dir que ha pecat mes vegadas que no menos?
- R. Nó per cert, porque dientlo diria una mentida grave.
- P. Y si ni un tampoc se pod recordar de las vegadas que, en poca diferencia, ha pecat, què ha de fer?
- R. En tal cas se ha de acusar del temps en que continuá á pecar, y de cuántas voltas cada semmana ó cada mes solia caurer.
- P. Quin remey té el qui ha fet malas confessions?
- R. Ferne una bona en que se acus del nombre de ellas, y de los pecats que en ellas callá y digué al confessor.
- P. Es necessari sempre que un cau en pecat mortal confessarse luego porque se li perdon?
- R. Millor seria, pero no es necessari.
- P. Pues, que ha de fer?
- R. Tener vertader dolor de haver pecat, ab propósit de esmenarse y confessarse cuant mana la Iglesia; pero sempre es millor confessarse cuant mes prest se puga, y ab frecuencia.
- P. Y á un qui solament tingués pecats ve-

nials, ¿també li aconsellarèu que se confes sovint?

R. Sí pare, porque es de un grandissim profit.

P. Pod estar assegurat el penitent de que ningú sabrá cualsevol pecat que haje dit en confessió?

R. Lo pod y deu estarlo tant, que encareque cremassen al confessor de viu en viu porque lo descubris, en manera alguna podria dirlo, ni sols parlar ab ell matex de cosas de confessió sens tenir primer llicencia seua.

P. Que cosa es satisfacció?

R. Acceptar y cumplir voluntariament la penitencia que imposa el confessor.

P. Cuantas maneras hey ha de penitencia?

R. Duas.

P. Quinas son?

R. Medicinal y satisfactoria.

P. Cual es la penitencia medicinal?

R. La que el confessor imposa al penitent com un remey porque no caiga en pecat. Per exemple: que no pas per tal carrer, que no entr en tal casa, ó que no parl en tal persona.

P. Que es la penitencia satisfactoria?

R. La que imposa el confessor al penitent porque en algun modo pag la pena que deu per el pecat. Per exemple: quant li mane oir una missa, resar un rosari, de-
junar, dar almoina ó cosas semblants.

- P. Per que se ha de fer esta penitencia?
- R. Perque com per el peccat incurrim en la culpa y en la pena, haventsenos perdonada la culpa per la confessió, nos queda el pagar la pena que devem, la cual se paga en alguna manera ab cumplir la penitencia.
- P. Quant se ha de cumplir la penitencia?
- R. Lo mes prest que sia posible.
- P. Quina pena devem per el peccat mortal?
- R. Pena eterna, la cual se muda en temporal per la confessió.
- P. Ab quantas cosas se pod pagar aquesta pena temporal en esta vida?
- R. Ab tres: oració, dijuni y llimosna.
- P. Que enteneu per oració?
- R. Cualsevol acte ab que se don honra ó culto á Déu.
- P. Y per dijuni?
- R. Cualsevol mortificació del cos.
- P. Y per llimosna?
- R. Cualsevol obra de misericordia.
- P. Per quina altra cosa se nos perdona la pena temporal que devem per nostros pecats?
- R. Per medi de las indulgencias.
- P. Que cosa es indulgencia?
- R. Es una lliberalitat que usa Déu nostro Señor, per medi de alguns prelatş eclesiásticos, en perdonarnos la pena temporal que devem per nostros pecats en aquest mon ó en el purgatori.

P. Quant el Papa vicari de Jesucrist nos perdona tota aquesta pena, quina indulgencia se diu la que se nos concedex?

R. Plenaria.

P. Y quant el matex ó els bisbes nos perdonan part de la matexa pena, quina indulgencia se diu la que nos donan?

R. Parcial.

P. De ahont se treu lo que se necessita per alliberarnos en tot, ó en part de aquesta pena?

R. Del gran tesor de las satisfaccions y mérits del Salvador, de sa purissima Mare y demes Sants.

P. Quina diligencia ha de fer el qui vol guañar cualsevol indulgencia?

R. Ha de estar en gracia de Déu, cumplir puntualment tot lo que mana el qui la concedex, y en los dominis de España tenir la Bulla de la santa Crusada.

P. Quins sacerdots poden absoldrer á los qui se confessan ab ells?

R. Els qui tenen la aprobació y jurisdicció necessaria par absoldrerlos.

P. El unic lligam de que los poden absoldrer ¿es el de los pecats?

R. Nó pare, antes de absoldrer de los pecats absolen de las censuras.

P. Que cosa es censura?

R. És una pena ab que algun prelat ecclesiastic priva al seu subdit de la participa-

ció de certs bens espirituals, á fi de que se esmen de algun delicte.

P. Per qué fone instituit el Sagrament de la Eucaristia?

R. Perque rebentlo dignament sia el sustento de nostras ánimas, nos aument la gracia y nos uniguém ab el matex Señor.

R. Qui está en la sagrada Eucaristia?

R. Antes de consagrarse la hostia es solamente un poc de pa. Pero despues de haver dit el sacerdote las paraulas de la consagración, se troba en ella el cos de Jesucrist. Y perque es cos viu y unit ab la segona Persona de la santissima Trinidad, se troban juntament ab ell la sang, la ánima y divinidad del matex Jesucrist, Déu y homo vertader.

P. Qui está en el cális?

R. Antes de consagrarse el cális solamente conté un poc de vi ab algunas gotas de agua. Pero despues de consagrat se troba en ell la sang de Cristo Señor nostro, la cual per ser viva está junta ab el cos, ánima y divinidad del matex Jesucrist, Déu y homo vertader.

P. Pero ¿com pod ser axó, pues despues de consagrat el pa y el vi, encare los veim, tocam, gustam y oloram com eran antes?

R. Es que per virtud de las paraulas, ab la omnipotencia de Déu se convertex la substancia del pa y del vi en la substancia del

cos y sang del matex Jesucrist, quedant solament els matexs accidents.

P. Y fins quant está el cos y sang de Jesus bax de aquests accidents?

R. Fins que estos sian consumits.

P. Quant el sacerdot partex la hostia, ¿dividex el cos de Cristo?

R. Nó pare, sino els accidents, quedant sempre el matex Cristo en cada una de las particulas tot sencer.

P. Com explicau esto ab un exemple?

R. Com un qui mirantse ab un mirall sencer veu una sola cara; pero romput el mirall veu la matexa cara en cada cual de los trossos.

P. Pues de esta manera el matex Jesucrist está en cada hostia tot sencer?

R. Sí pare. En quantas hostias se consagran en tot el mon está unicament el matex Señor, tan alt y tan poderós com está en lo Cel.

P. Ahont está mes en una hostia gran ó en una petita?

R. Tant está en la una com en la altra.

P. Y hey está viu ó mort?

R. Viu en representació de mort.

P. Y que nos dona el Señor per este santíssim Sagrament?

R. Una certa peñora ab que nos assegura la vida eterna.

P. ¡Oh admirable Sagrament, tan ple de

gracias com de misteris! Procurau frecuentarlo ab pureza y caridat.

R. Així lo feré, pare, ajudat de la gracia de Déu.

P. Quant un se troba en perill de mort ¿té obligació de combregar?

R. Sí pare, perque un precepte divino així lo mana.

P. Cuantas cosas son necessarias par combregar dignament?

R. Tres, que son dijuni natural, dijuni de pecats, y conexement de lo que enam á rebre.

P. Que cosa es dijuni natural?

R. No haver menjat ni begut cosa alguna desde antes de mitja nit, fins haver combregat.

P. Que cosa es dijuni de pecats?

R. No tenir pecat mortal algun en la conciencia.

P. Y si un combregas ab pecat mortal ¿que succeiria?

R. Feria un sacrilegi com Júdas.

P. Y si en té, que ha de fer ántes de combregar?

R. Confessarse de tots conforme se ha dit.

P. Y si despues de haverse confessat una vegada, se recorda de algun que haje deixat, què deurá fer?

R. Tornarse á confessar fins regonexerse sens culpa mortal.

P. Y si li recorda euant ja está al peu del altar par rebrrer la comunió?

R. Basta á las horas fer un acte de contrició ab un firmissim propósit de confessarse de aquell peccat.

P. Per qué se ha de fer de aquesta manera?

R. Per escusar el escandol dels circunstants.

P. Quin conexement ha de tenir el qui va á combregar?

R. Ha de ferse carreg de que va á rebrrer el cos, ánima y divinidad de Cristo Señor nostro, baix de aquellas especies de pa, tant alt y tan poderós com está en el Cel.

P. A mes de estas preparacions, son necessarias otras?

R. Sí pare, encareque no son de precepte, sino de mes perfecció.

P. Quels son estas?

R. Fer actes de fe, esperansa, caritat y humilitat, conexentse indigne de tan gran bé.

P. Com feréu aquests actes?

R. De esta manera.

Crec, Jesus meu, que vos sou el que jo teng de rebrrer; pero avivau la meua fe. Jo estig resolt á conservar-la fins á la mort, encareque me hagués de costar tota la meua sang.

En vos, Déu de misericordia, pos tota la meua confiansa, porque sé que ningú ha esperat en vos y es quedat confús.

A vos, Bondat infinita, ám sobre totas

las cosas, y res vull mes sino que el foc de vostro amor me abrás de tal manera que puga dir en veritat, que vos àm ab tot el meu cor, ab tota la meua ànima y ab totas las meas forsas.

No, no meresc rebrervos. Pero basta una sola paraula vostra per ferme digne de tan gran benefici. Digau pues, Jesus amabilissim, digau á la meua ànima que sou la seua salut. Veniu, alimentaula ab vostro santissim cos, donauli forsa, consolaula, alegraula, enriquiu-la, y dexaula en tal estat que puga alabar eternament vostras misericordias.

P. Y que haveu de fer despues de haver combregat?

R. Avivar la fé de que teng en mon pit al matex Cristo Señor nostro, donarli gracias de tan gran benefici, y demanarli perdó, favors y misericordia.

P. Provau de fer tot axó.

R. ¡Qui havia de creurer que jo fos tan ditxós, que tengués dins mi á tot un Déu! Ley teng vertaderament, perque dins mi matex está el meu Salvador, el meu Pare, el Fill del Pare celestial y Fill de Maria santissima, el qui per mi nasqué, patí, morí y ha volgut are servirme de aliment. ¡O, beneit siau, Jesus meu, dels angels y dels homos, per tan gran benefici! Beneit siau per tan gran misericor-

dia! Tot quant hey ha en mí, y tot quant puga tenir jo á la meua disposició, tot vos lo entreg, perque de tot dispongueu segons el vostro gust, per agrairvos axí (encareque no com deg) lo molt que me haveu donat. Perdonaume, Redentor meu, totas las ofensas que contra vos he fetas. Totas las avorresc, de totas propós esme-narme. Pero vos sou qui haveu de donar firmesa á esta resolució. No vos deman riquesas, honras, comoditats, ningun dels bens que el mon estima. Vos deman si la gracia de servirvos, de amarvos, de viurer per vos, y de morir á tot lo que hem pod apartar de vostro amor.

P. Per qué mes fone instituit el divino Sa-grament de la Eucaristia?

R. Per sacrifici unic de la lley de gracia, y par fernos memoria de la passió y mort del matex Jesucrist Redentor nostro.

P. Com se anomena este sacrifici?

R. Missa.

P. Se diferencia en res del que oferi el nos-tro Redentor, morint per nosaltres en la creu?

R. No mes que en el modo ab que se ofe-
rex.

P. A qui se oferex?

R. Solament á Déu se pod oferir.

P. Y per qué en las oracions que se diuen en la missa se fa memoria dels sants?

- R. Par donar gràcies al Señor dels beneficis que los concedí, ó perque ells se dignen intercedir per nosaltres.
- P. Y qui oferex la missa?
- R. La oferex principalment el nostre Salvador, el qual volgué que els sols sacerdots real y propiament la oferissen, y espiritualment per ma de aquests, los demes faels.
- P. Per qui se oferex?
- R. Par tots los vius y morts units á la comunió de la Iglesia.
- P. Per quins fins se oferex?
- R. Par honrar al Altíssim, par agrairli los seus favors, conseguir gràcies espirituals y temporals, principalment el perdó dels pecats y de las penas que devem per ells.
- P. Qual es el preu de aquest sacrifici?
- R. De part de Jesucrist té un valor infinit; de part del sacerdot limitat.
- P. Per que fons instituit el Sagrament de la Extrema-unció?
- R. Par donarlo als malalts estant en perill de mort.
- P. Per qué se diu Extrema-unció?
- R. Se diu unció perque els qui lo reben son unguits ab el sant oli; y se diu extrema perque es la última que se dona.
- P. Quins efectes causa al qui el reb?
- R. Perdóna los pecats que per descuit han quedat en la ànima despues de rebuts els

altres sacraments, augmenta la gràcia, dona foras al malalt par resistir las tentacions, y dona sàlut al còs si axí convé par la salut de la ànima.

P. Y cuant se ha de rebre?

R. Cuant el metje judica que las medicinas ja no aprofitan par curar al malalt.

P. Idó no se ha de esperar que el malalt comens á estar privat de los sentits y pròxim á badayar?

R. Seria molt mal si se esperás tant; y per axó algunas vegadas no se alcanza la salut del còs ó no se reb aquest Sagrament.

P. Par guañar la indulgencia que se sol aplicar despues del Sagrament de la Extrema-unció, què se necessita ab especialitat?

R. Que el malalt accept la mort ab esperit de resignació á la voluntat de Déu.

P. Per qué fonc instituit el sagrament del Orde?

R. Par donar poder y gràcia al sacerdot de consagrar el santissim Sagrament de la Eucaristia, y absoldrer dels pecats al penitent.

P. Y per qué més?

R. Par donar poder als altres ministres de la Iglesia, perque en sos propis oficis servecan al sacerdot.

P. Per que se diu orde?

R. Perque en ell hey ha molts de graus, y el un puja ordenat al altre.

P. Cuants son estos graus que també se enomenan *ordes*?

R. Sèt: quatre menors y tres majors.

P. Quins son los menors?

R. Hostiariat, lectorat, exorcistat y acolitat.

P. Cuals son los majors?

R. Subdiaconat, diaconat y sacerdoci, el qual ab tota se plenitut y major perfecció se conté en el bisbat.

P. Que deuen fer els pares quant veuen que els seus fills volen pendrer ordes?

R. Han de tenir present que par ser eclesiásticos es menester especial vocació; y per lo mateix, la deuen fer examinar per personas que sian sàbias y prudents segons Déu; observar si tenen la virtut y doctrina corresponent al estat que volen pendrer; demenar al Señor que si no han de servirlo bé, no permeta que se ordenen; y sobre tot, no inclinarlos determinadament á un estat tan alt, ni ménos forsarlos á que el vulgan per algun fi bax ó terreno, perque forsantlos ferian un gravissim peccat.

P. Per qué fons instituit el Sagrament del Matrimoni?

R. Par donar gracia als qui se casan, ab la qual viscan pacíficament entre sí, y crien fills par el servici de Déu.

- P. En que consistex el Sagrament del Matrimoni?
- P. En que un homo y una dona qui no tenguin impediment, un á la altra se entregan, y acceptan de present per llegítim marit y per llegítima muller, devant el párroco y testimonis.
- P. Que significa el Sagrament del Matrimoni?
- R. La unió de Cristo ab la Iglesia.
- P. De qué prové que ~~ney~~ ha tants de matrimonis desgraciats y familias desdixadas?
- R. De que molts se casan sens las disposicions que deurian, perque no consultaren ab Déu ni tal vegada ab sos pares la elecció de estat ó de la persona; y de que celebraren el matrimoni mes com si fos un contracte profà que no un Sagrament, ó de que quant ja son casats no cumplexen las seuas obligacions.
- P. Quinas son estas?
- R. Amarse mutuament ab un amor cristiá, guardarse la fidelitat que Déu mana, alimentarse conforme el seu estat, que la muller respèt al marit com á cap de ella, y el marit trat á la muller com á sa companyera.
- P. Es mes excellent el matrimoni que la virginidat?
- R. El matrimoni es bó; pero la virginidat es millor.

EXPLICACIÓ

DE ALTRES COSAS PERTAÑENTS AL OBRAR DE.

P. Que cosa son obras de misericordia?

R. Son ciertas obras fundadas en la caritat en ves del prohisme.

P. Cuantas son estas?

R. Catorse: sèt corporals y sèt espirituals.

P. Digaume las corporals.

R. La primera dar menjar etc.

P. Digaume las espirituals.

R. La primera enseñar als ignorants etc.

P. Per qué se enomenan de misericordia?

R. Perque no se deuen de justicia ni están bax de algun precepte.

P. Haurá ocasió alguna en que estas obras sian de obligació bax de alguna culpa?

R. Sí pare, en la extrema ó gravissima necessitat tant del cos com de la ánima, segons judici de homos prudentes.

P. Y no lo serán may en altres casos?

R. Sí pare, perque en diferents necessitats no sols graves sino comunes, se deuen també practicar.

P. Quinas altres cosas pertañen al ben obrar?

R. Tener las potencias de la ánima y los sentits corporals empleats en las virtuts.

P. Quinas son las potencias de la ánima?

R. Tres: la primera memoria etc.

- P. Que cosa es virtut?
- R. Una qualitat de la ànima que fa que el homo sia bò.
- P. De quantas maneras son las virtuts?
- R. De duas: virtuts teologals y virtuts morals.
- P. Quinas son las teologals?
- R. Las que directa é immediatament se encaminan á Déu.
- P. Y las morals?
- R. Las que nos inclinan y determinan á obrar conforme á la raó.
- P. En quinas virtuts principalment emplearéu las potencias de la ànima?
- R. En las teologals.
- P. Digau aquestas.
- R. Las virtuts teologals son tres: la primera fe, etc.
- P. En quina emplearéu lo enteniment?
- R. En la fe, obligantlo á creurer vivament tots los mistèris que enseña la santa Iglesia nostra mare, segons Déu los ha revelats.
- P. Y la memoria?
- R. En recordarme del fi per que som creat, que es amar y servir á Déu en aquesta vida, y despues gosarlo en la altra, esperant en la seua divina misericordia que hem donará aquest fi y mèdis par alcan-sarlo.
- P. Y la voluntat?

- R. En la caritat, amant á Déu sobre tolas las cosas, y al prohisme com á mi matex.
- P. Com mes adornaréu las potencias par tenir estas virtuts?
- R. Exercitantlas en altras virtuts, singularment en las quatre cardinals, en los dóns y fruits del Esperit Sant y en las benaventuransas.
- P. Que entenéu per virtuts cardinals?
- R. Aquellas que son las principals entre las virtuts morals, y á las que se reduexen tolas las demás de la matexa classe.
- P. Cuantas son las virtuts cardinals?
- R. Cuatre.
- P. Digaulas.
- R. La primera prudencia etc.
- P. Per qué servex la prudencia?
- R. Perque coneguém y obrém lo que devém, y dexem de fer lo que no devém.
- P. Y la justicia?
- R. Par determinarnos firmement á donar á cada un lo que li toca.
- P. Y la fortaleza?
- R. Perque estiguém prones á investir y á sufrir tolas las dificultats que nos impeden á obrar bé.
- P. Y la templansa?
- R. Par posar fre als deleites dels sentits, fent que solament usém de ells conforme á la raó.
- P. Quin contrari té la virtut?

R. El vici.

P. Que cosa es vici?

R. Una indisposició causada en la ànima per el peccat, la que la inclina á peccar mes.

P. Suposat que havéu dit los vicis contràris á las virtuts teologals, digaume los qui se oposan á las cardinals. ¿Quins son los vicis oposats á la prudencia?

R. Dos: la imprudencia, que es causa de que un obra sens considerar el fi que se ha de proposar, ó sens pendrer els medis que deuriá; y la prudencia de la carn, ab que tot lo encaminam á nostro profit temporal, encareque engañant sutilment al prohisme.

P. Quins son los vicis oposats á la justicia?

R. La injusticia, que nos fa voler lo de altri ab perjui seu; y la sobrada justicia, que nos fa voler que cada un tenga lo que li toca ab dañ de la caritat.

P. Quins son los vicis oposats á la fortaleza?

R. Dos: la cobardía, que sens bastant motiu nos atura de obrar bé; y la temeridad, que nos exposa á perills manifestos sens necessitat.

P. Quins son los vicis oposats á la templanza?

R. Dos: la destemplanza, que nos fa usar ab excés de lo que deleita els sentits; y la insensibilidad, la que nos priva de que usém de lo que necessitám par nostra conservació.

P. Que cosa son los dóns del Esperit Sant?

R. Son certas perfeccions que el Éspirit Divino obra en las ánimas, á fi de que ab major facilitat y fervor executen lo que li agrada.

P. Cuants son?

R. Sét.

P. Digaulos.

R. El primer dó de sapiencia etc.

P. Explicau en particular per qué servexen aquests dóns, comensant per el temor; y axí digau ¿per qué servex el temor de Déu?

R. Par espantar al pecador, pensant que té al Totpoderós per inimig.

P. Y la pietat?

R. Fá que desitjem honrar y obeir al Señor.

P. Y la ciencia?

R. Enseña lo necessari y convenient par la salvació.

P. Y la fortaleza?

R. Nos posa en estat de vencer tot lo que nos atura de fer bé.

P. Y el consell?

R. Nos inspira los medis y modo mes segurs de observar la Lley de Déu.

P. Y el enteniment?

R. Nos fá entendre ab claredat misteris profundissims.

P. Y la sapiencia?

R. Nos eleva á la pura contemplació de la

divinidat en si mateixa, y segons vol aquesta, ordena nostras accions.

P. Que cosa son los fruits del Esperit Sant?

R. Certas accions perfectissimas de la ànima, que com altres tants fruits espirituals naxen del abre de la gracia, de las ramas dels dóns y de las flors de las virtuts.

P. Quants son ells?

R. Dotse.

P. Digaulos.

R. El primer es caridat etc.

P. Que entenéu per el fruit de la caridat?

R. La unió íntima ab Déu per amor.

P. Y per goig espiritual?

R. La alegría interior que esta unió produex.

P. Y per pau?

R. La quietut de nostras potencias y afectes en el conexement y amor de Déu.

P. Y per paciencia?

R. La firmesa de la unió que he dit, no obstant cualsevol contrari.

P. Y per benignidat?

R. La inclinació á fer bé á tots per amor á la suma Bondat.

P. Y per bondat?

R. La rectitud de cor, qui se troba bé en Déu y sens repugnancia lo obeiex.

P. Y per longanimidat?

R. La perseverancia de la voluntat, per molt que sufresca y se dilat el bé que desitja.

P. Y per mansuetut?

R. La dulsura de cor, qui no se agravia per las injurias.

P. Y per fe?

R. El conexement y amor á Déu, veritatsuma, ab los que aparta de sí tot dolor y engañ.

P. Y per modestia?

R. El bon orde y concèrt de las paraulas y obras, conforme á la tranquilidat de la pau interior.

P. Y per continencia?

R. La separació de tot lo que no es Déu, ó impedex unir-se mes ab ell.

P. Y per castedat?

R. El desposori qui no se pod romper entre el Creador y la ánima.

P. Podéu vos ab vostras forsas emplearvos en estas y altras virtuts?

R. Nó pare, sino ab el auxili de Déu, el cual se alcanza ab la frequent y fervorosa oració.

P. Que cosa son las benaventuransas.

R. Unas prácticas excellentes de certas virtuts, qui son los camins mes segurs par enar al Cel.

P. Cuantas son?

R. Vuit.

P. Digaulas.

R. La primera benaventurats son los pobres de esperit etc.

- P. Desitx jo una tal cual declaració de cada una de estas benaventuransas, y axí explicaume ¿què vol dir benaventurats son los pobres de esperit, perque de ells es el reine de los Cels?
- R. Que son benaventurats els qui voluntariament son pobres par agradar á Déu, perque ja en aquesta vida gosan de aquella tranqüilitat de ánimo qui es una prenda de la gloria.
- P. Que vol dir benaventurats son els mansos, perque ells posseirán la terra?
- R. Que son benaventurats els qui reprimeixen la ira, perque serán señors de sí mateixos essentlo de las seuas passions, y axí en cert modo lo serán també del mon.
- P. Que vol dir benaventurats son els qui ploran, perque ells serán consolats?
- R. Que son benaventurats els qui tenen pesar de sos pecats y dels de los altres, perque poden borrarlos ab las seuas llágrimas y quedar axí consolats.
- P. Que vol dir benaventurats son els qui tenen fam y set de justicia, perque ells serán saciats?
- R. Que son benaventurats els qui desitjan y procuran exercitarse en las obras bonas, perque serán saciats veent eternament á Déu, y ja en aquest mon comensan á estarlo en las particulars gracias que el Señor los concedex.

- P. Que vol dir benaventurats son els misericordiosos, perque ells alcansarán misericordia?
- R. Que son benaventurats els qui usan de misericordia, perque Déu ne usará ab ells perdonantlos las seuas culpas, y donantlos specials auxilis par arribar al Cel.
- P. Que vol dir benaventurats els nets de cor, perque ells veurán á Déu?
- R. Que son benaventurats els qui tenen puras las seuas potencias, perque en aquesta vida veurán á Déu en la contemplació, y en la altra axí com es en sí.
- P. Que vol dir benaventurats son els pacífics, perque ells serán enomenats fills de Déu?
- R. Que son benaventurats els qui tenen pau ab Déu, ab sí mateix y ab el próxim, perque el Señor los tractará com á fills, y els donará la gloria que es la seua heretat.
- P. Que vol dir benaventurats els qui pateixen persecució per la justicia, perque de ells es el reíne dels Cels?
- R. Que son benaventurats los qui sufren ab paciència las tribulacions per no ofendre á Déu y par defensar la virtut, perque ja en la terra experimentarán cert consol qui dona una fundada esperansa de que arribarán al Cel.
- P. Com emplearéu vostros sentits corporals?

R. Peleant ab ells contra los inimigs de la
 ànima.

P. Digau, quins son els sentits corporals?

R. El primer veurer etc.

P. Digau quins son els inimigs de la ànima?

R. Els inimigs de la ànima son tres: dimo-
 ni etc.

P. Com venceréu al dimoni?

R. Ab la frequent oració y humilitat, bur-
 lantme de las seuas tentacions.

P. Com venceréu al mon?

R. Despreciant las seuas pompas y vanidats,
 y no volent veurer, oír ni parlar de las
 seuas embusterias y mentidas.

P. Com venceréu la carn?

R. Castigantla ab dijuns, disciplinas y al-
 tras asperesas, y fugint de las ocasions
 dels seus deleites.

P. Teniu altres inimigs que hajeu de ven-
 cer?

R. Sí pare, sèt pecats capitals, qui vulgar-
 ment se enomenan mortals, dels quals
 com de rèls, naxen molts altres.

P. Quels son estos?

R. El primer superbia etc.

P. Quant son mortals?

R. Quant per ells se romp algun precepte
 de la lley de Déu ó de la Iglesia, en
 cosa grave.

P. Que cosa es superbia?

R. Un desitx desordenat de ser mes que
 els altres.

P. Com se véns este contrari?

R. Ab la humilitat, subjectantse no sols á los superiors, si també als iguals.

P. Que cosa es avaricia?

R. Un apetit ó desitx desordenat de tenir hacienda.

P. Com se ha de vencer este inimig?

R. Ab la lliberalitat envés dels pobres y de las iglesias.

P. Que cosa es luxuria?

R. Un apetit desordenat dels deleites de la carn.

P. Com se rendex aquest contrari?

R. Guardant la castedat en pensaments, paraulas y obras.

P. Que cosa es ira?

R. Un desitx desordenat de la venjansa.

P. Com se ha de postrar aquest inimig?

R. Ab la paciència, sufrint cualsevol agravi per amor de Déu.

P. Que cosa es gola?

R. Un apetit desordenat de menjar y beurer.

P. Com vencerém aquest contrari?

R. Ab la templansa, menjant ó bevent lo necessari ab discreció y prudència.

P. Que cosa es enveja?

R. Una tristesa del be del pròxim en quant disminuex la propia excellència.

P. Com triunfarém de aquest inimig?

R. Ab la caridat.

P. Que cosa es peresa?

R. Un fastitjós desagradó en el ben obrar.

P. Com apartarém de nosaltres tan mal vici?

R. Ab la fervorosa diligencia de no estar ociosos, y ab la consideració del premi que nos espera en la altra vida, si treballám en esta en servici del Señor.

P. Quels son los pecats contra el Esperit Sant?

R. Sis: el primer, desesperació de salvarse: el segon, presunció de salvarse: el tercer, contradir á la veritat coneguda: el quart, enveja de la gracia del prohisme: el quint, obstinació en los pecats; y el sisé, la impenitencia final.

P. Per qué se diuen contra el Esperit Sant?

R. Perque essent el Esperit Sant la summa bondat, estos abundan de grave malicia.

P. Per qué digué Jesucrist que estos pecats no se perdonan?

R. Se ha de entender de esta manera: que son molt dificultosos de perdonarse, puis molt pocas vegadas arriban los qui els cometem á fer verdadera penitencia ó arrepentirse de ells.

P. Quels son els pecats qui cridan venjansa al Cel?

R. Son quatre: el primer, homicidi voluntari: el segon, pecat de la carn contra naturalesa: el tercer, opressió de pobres, orfens y viudas: y el quart, fraudar la paga als jornalers.

- P. Per qué se diuen que cridan venjansa al Cel?
- R. Perque es tan manifesta la injusticia de ells, que no se pod cubrir en manera alguna.
- P. Sabeu vos algun general remey par fugir de tots estos pecats?
- R. Sí pare, el que aconsella el Esperit Sant: recordet de las teuas derrerias, y may pecarás.
- P. Cquals son estas?
- R. Mort, judici, infern y gloria.
- P. Que haveu de pensar sobre la mort?
- R. Que es impossible alliberarme de morir, que no sé cuant moriré, y que si no visc bé moriré desgraciadament.
- P. Que haveu de pensar sobre el judici?
- R. Que el jutje devant qui teng de comparexer sab millor que jó tot cuant he fet; que ningú pod torcer la seua justicia; y que de la sentencia que hem donará, dependex el que jó sia ditxós ó desgraciat eternament.
- P. Que haveu de pensar sobre el infern?
- R. Que en ell se patexen totas las penas imaginables, y totas son cruelissimas, totas sens el menor alivio y totas eternas.
- P. Que haveu de pensar sobre la gloria?
- R. Que en ella se gosan tots els bens, y tots son mes vertaders, mes excellents y mes durables de lo que puguem concebrer.

P. Voldria hem diguesseu si hey ha altres medis par no ofendrer á Déu, y fer via en el camí de la perfecció.

R. Un dels mes poderosos es observar una regla de vida, propia de un bon cristiá.

P. Declaraume en que pod consistir aquesta?

R. En tot temps se deuen guardar els manaments, cumplir las obligaciones del propi estat, apartar las malas compañías, la ociosidad y las ocasions de pecar. Cada añ convé fer confessió general de aquell añ, emplear alguns dias en mes retiro y oració. Cada semmana assistir los diumenges y festas á las funciones de la Iglesia, principalmente en la seua parroquia. Confessarse de quinse en quinse dias ó al ménos cada mes. Cada dia resar el rosari, oir missa, fer un rato de oració mental, lletgir algun llibre espiritual y procurar mantener la presencia de Déu.

P. Com se ha de fer el exercici del cristiá al matí?

R. Luego que un se desperta fassse el señal de la creu dient: Per lo señal etc. En nom del Pare etc. Alsat del llit, vestit y agonollat dirá: Déu méu, en vos crec, en vos esper, á vos ám sobre todas las cosas. Vos ador y vos don gracias de haverme creat, redimit, fet cristiá y conservat fins are. Vos oferesc tot cuant pensaré, diré, feré y patiré. Vos deman

perdó de tots mos pecats, y hem pesa de tot mon cor de havervos ofés. Vos deman gracia par no ofendrervos may.

Dirá despues un Pare nostro, Ave Maria y Credo. Y despues: Purissima verge Maria, angels de Déu, y especialment vos qui sou de la meua guarda, sants del Cel, y ab particularitat el del meu nom y aquells á qui teng mes devoció, intercediu per mi devant de nostro Señor, porque jo meresca que ell me ajút y hem salv. Amen.

P. Com se ha de fer el exercici del cristiá á la nit?

R. Antes de enar al llit me teng de agono-llar, y haventme persígnat y señat, diré las mateixas oracions que hauré ditas en el matí. Examinaré despues si he pecat en tot el dia ab pensament, paraula, obra y omissió. Feré un acte de contrició, y posat en el llit diré: Santissima Trinidad, feisme gracia de morir bé. Alabat sia sempre el cor dívino de Jesus y el cor purissim de Maria.

P. De quins medis vos podeu valer par mantenir la presència de Déu?

R. Cuant comensaré á treballar diré: Déu meu, vos oferesc aquesta feina, y vos deman li doneu la vostra soberana benedicció.

Antes de menjar diré: Beneiunos; Se-

flor, y beneiu aquest sustento, que de vostra liberalitat havem de rebre: y despues un Pare nostro y una Ave Maria.

Despues de menjar: Vos donam gracias, Señor, del sustento ab que nos haveu afavorit: y despues un Pare nostro y Ave Maria.

Al tocar horas resaré una Ave Maria y diré luego: Déu meu, vos oferesc tots els instants de esta hora y los vull emplear par gloria vostra.

Al tocar las oracions á la matinada; mitx dia y vespre, diré:

El angel del Señor anunciá á Maria, y esta concebé per obra del Esperit Sant. Una Ave Maria.

Vataquí la esclava del Señor, se fasse en mí segons vostra paraula. Altra Ave Maria.

Y el Verbo se encarná y habitá en nosaltres. Tercera Ave Maria.

Cuant se toca la oració de las ánimas dirá un Pare nostro y Ave Maria, y despues: Dona las, Señor, el descans etern, y feis que arribien á la eterna Hum.

En los traballs diré: Dona me paciencia, Déu meu, y accepta aquest treball que patesc, en satisfacció de mos pecats.

Si me sent tentat diré: No permeteu, Señor, que vos ofengue. O sinó: primer morir que pecar.

Entre dia diré, de temps en temps, alguna de estas aspiracions:

Sia beneit per sempre el nom dulcissim de Jesus.

Jesus meu, teniu misericordia de mi.

De Déu som, y de ell vull ser.

Jesus, siau per mí Jesus.

Mirau, Señor, que vos sou el meu Pare: feis que heus tract com un bon fill vostro.

MODO BREU

DE RESAR

EL SANT ROSARI DE MARÍA SANTÍSSIMA.

Per lo señal de la santa Creu, etc.
 Se dirá despues el acte de contrició:
Señor meu Jesucrist, etc.

EN LOS DILLUNS Y DIJOURS

los misteris que devem contemplar son de goig.

El primer misteri es la Encarnació del Fill de Déu en las puríssimas y virginals entrañas de María santíssima, per obra del Esperit Sant. Nos alegrám, Señora, de aquex goig que tenguéreu, oferintvos un Pare nostro y déu Ave Marías.

El segon misteri es la Visita que feu María santíssima á sa cosina santa Elisabet; la cual sabent que estava preñada visqué tres mesos en sa compañía. Nos alegrám, Señora, de aquex goig que tengue-reu, oferintvos etc.

El tercer misteri es quant Maria santíssima sempre verge, parí á nostro Redentor Jesus en lo portal de Bethlem. Nos alegrám, Señora, de aquex goig que tengueru. oferintvos etc.

El quart misteri es quant Maria sempre limpia y pura, portá en el dia de la seua purificació á son fill Jesus al temple y el posá en los brassos del vey Simeon. Nos alegrám, Señora, de aquex goig que tengueru, oferintvos etc.

El quint misteri es quant havent perdut la Verge santíssima á son precios Fill, el trobá despres de tres dias en el temple disputant ab los doctors. Nos alegrám, Señora, de aquex goig que tengueru, oferintvos etc.

ACCIÓN DE GRACIAS.

Infinitas gracias vos donám, soberana Princesa, dels favors que tots los dias rebém de vostra lliberal má. Vullaunos, Señora, are y sempre tenir bax de vostra protecció y amparo: puis par mes obligarvos, vos saludám ab una Salve.

Déu vos salve, Reina, Mare, etc.

Finida la Salve, dirán:

†. Despres del part quedareu Verge immaculada.

ñ. Santa Mare de Déu, intercediu per nosaltres.

ORACIÓ.

Oiu las súplicas de vostros servidors, misericordiós Déu, perque los qui están congregats en societat del santíssim Rosari de la sempre Verge y Mare de Déu merescan ser deslliurats de cualsevol mal: per los mérits del matex Jesucrist nostro Señor. Amen.

EN LOS DIMARS Y DIVENDRES

los misteris que devem contemplar son de dolor.

El primer misteri fonc la afligida oració que tengué Cristo Señor nostro en el hòrt de Gethsemani, ahont tengué tal agonía que derramá sang y agua fins á regar la terra. Sentim, Señora, la pena que tengueu de aquex dolor, oferintvos un Pare nostro y deù Ave Mariás.

El segon misteri es quant assotaren á la magestat de Cristo Señor nostro ab tal rigor, que li donaren passat de cinc mil assots. Sentim, Señora, la pena que tengueu de aquex dolor, oferintvos etc.

El tercer misteri es quant coronaren de espinas á Cristo Señor nostro ab tanta crueldat, que la sang anave copiosament cor-

rent per la seua divina cara. Sentim, Señora, la pena que tengueru de aquex dolor, oferintvos etc.

El quart misteri es quant Cristo nostro Señor portá la pesada Creu al Calvari ab tanta fatiga, que caigué tres vegadas en terra. Sentim, Señora, la pena que tengueru de aquex dolor, oferintvos etc.

El quint misteri es quant Cristo Señor nostro fonc clavat de peus y mans cruelment en la Creu, en la cual patí mòrt par donarnos vida. Sentim, Señora, la pena que tengueru de aquex dolor, oferintvos, etc.

Infinitas gracias vos donam, etc.

Com en el principi del Rosari.

EN EL DIMECRES, DISSAPTE Y DIUMENGE,

los misteris que devem contemplar son de gloria.

El primer misteri es la gloriosa y triunfant resurrecció de Cristo Señor nostro. Vos acompañam, Señora, en aquex contento que tengueru, oferintvos un Pare nostro y deu Ave Marías.

El segon misteri es quant la magestat de Cristo Señor nostro en lo dia de la seua

Ascensió admirable, sen pujá en còs y ánima al Cel. Vos acompanyám, Señora, en aquex contentó que tengueru, oferintvos etc.

El tercer misteri es cuant en lo dia de Pentecostés baxá el Esperit Sant en figura de llengüas de foc sobre del collegi apostólic. Vos acompanyám, Señora, en aquex contentó que tengueru, oferintvos etc.

El quart misteri es la gloriosa Assumpció, en que María santíssima font pujada per ministeri de ángels en còs y ánima al Cel. Vos acompanyám, Señora, en aquex contentó que tengueru, oferintvos etc.

El quint misteri es la solemníssima coronació en que María santíssima fone coronada per Reine y Emperadora del Cel y terra. Vos acompanyám, Señora, en aquex contentó que tengueru, oferintvos etc.

Infinitas gracias vos donám, etc.

Com en el principi del Rosari.

ORDE PAR AJUDAR A MISSA.
conforme el missal romá.

- Sacerdot.** In nomine Patris, et Filii, etc.
ad altare Dei.
- Ministre.** Ad Deum qui lætificat juventutem meam.
- S.** Judica me Deus, etc. et doloso erue me.
- M.** Quia tu es Deus, fortitudo mea, quare me repulisti, et quare tristis incedo dum affligit me inimicus?
- S.** Emitte lucem, etc. et in tabernacula tua.
- M.** Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui lætificat juventutem meam.
- S.** Confitebor, etc. et quare conturbas me?
- M.** Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi salutare vultus mei, et Deus meus.
- S.** Gloria Patri, et Filio, et Spiritu Sancto.
- M.** Sicut erat in principio, et nunc, et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.
- S.** Introibo ad altare Dei.
- M.** Ad Deum qui lætificat juventutem meam.
- S.** Adjutorium nostrum in nomine Domini.
- M.** Qui fecit Cœlum et terram.
- S.** Confiteor Deo, etc. et vos fratres, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.
- M.** Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducatur te ad vitam æternam.
- S.** Amen.

M. Confiteor Deo omnīpotenti, Beatæ Mariæ semper Virgini, Beato Michaeli Archangelo, Beato Joanni Baptistæ, Sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus Sanctis, et tibi Pater; quia peccavi nimis cogitatione, verbo, et opere, mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor Beatam Mariam semper Virginem, Beatum Michaelem Archangelum, Beatum Joannem Baptistam, Sanctos Apostolos Petrum et Paulum, omnes Sanctos, et te Pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

S. Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris, perducatur vos ad vitam æternam.

M. Amen.

S. Indulgentiam, etc. misericors Dominus.

M. Amen.

S. Deus tu conversus vivificabis nos.

M. Et plebs tua lætabitur in te.

S. Ostende nobis Domine, misericordiam tuam.

M. Et salutare tuum da nobis.

S. Domine, exaudi orationem meam.

M. Et clamor meus ad te veniat.

S. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Al fi de la Epistola.

M. Deo gratias.

S. Dominus vobiscum.

- M. Et cum spiritu tuo.
 S. Sequentia Sancti Evangelii, etc.
 M. Gloria tibi Domine.
 Al fi del Evangelii.
 M. Laus tibi Christe.
 S. Orate fratres.
 M. Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem, et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque Ecclesiæ suæ Sanctæ.
 S. Per omnia sæcula sæculorum.
 M. Amen.
 S. Dominus vobiscum.
 M. Et cum spiritu tuo.
 S. Sursum corda.
 M. Habemus ad Dominum.
 S. Gratias agamus Domino Deo nostro.
 M. Dignum, et justum est.
 S. Per omnia sæcula sæculorum.
 M. Amen.
 S. Et ne nos inducas in tentationem.
 M. Sed libera nos á malo.
 S. Per omnia sæcula sæculorum.
 M. Amen.
 S. Pax Domini sit semper vobiscum.
 M. Et cum spiritu tuo.
 S. Ite Missa est, ó Benedicamus Domino.
 M. Deo gratias.
 S. Requiescant in pace.
 M. Amen.
 S. Benedicat vos, etc.

- M. Amen.
 S. Dominus vobiscum.
 M. Et cum spiritu tuo.
 S. Initium, etc.
 M. Gloria tibi Domine.
Al fi del últim Evangeli.
 M. Deo gratias.

AJUDAR Á MISSA Á LOS
 CARMELITAS.

*A las vinagreras y dar la agua, dirá el
 ministre: Benedicite.*

- S. In nomine Patris, etc. quoniam bonus.
 M. Quoniam in sæculum misericordia ejus.
 S. Confiteor Deo, etc. orare pro me ad
 Dominum Jesum Christum.
 M. Misereatur tui omnipotens Deus, et di-
 mittat tibi omnia peccata tua, et liberet
 te ab omni malo, conservet et confirmet
 in omni opere bono, et perducatur te ad
 vitam æternam.
 S. Amen.
 M. Confiteor Deo omnipotenti, Beatæ Ma-
 riæ semper Virgini, Beato Patri nostro
 Eliæ, omnibus Sanctis, et tibi Pater quia
 peccavi nimis cogitatione, locutione, ope-
 re, et omissione, mea culpa. Ideo precor
 Beatam Mariam semper Virginem, Bea-
 tum Patrem nostrum Eliam, omnes Sanc-

tos, et te Pater orare pro me ad Dominum Jesum Christum.

Com el romá fins que diga el

S. Orate fratres.

M. Memor sít Dominus omnis sacrificii tui, et holocaustum tuum pingue fiat; tribuat tibi secundum cor tuum, et omne consilium tuum confirmet.

Com el romá fins que diga el

S. O dulcis Virgo María.

M. Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.

En temps de Pascua.

S. Ora pro nobis Deum. Alleluya.

M. Gaude et lætare Virgo María.

Al últim Evangeli.

M. Laus tibi Christe.

AJUDAR Á MISSA A LOS DOMINICOS.

A las vinagreras, y donar la agua diu el ministre: Benedicite, y á la bendició se respon: Amen. En las missas de Requiem no se respon res.

S. In nomine Patris, etc. quoniam bonus.

M. Quoniam in sæculum misericordia ejus.

S. Confiteor Deo, etc. orare pro me.

M. Misereatur tui omnipotens Deus, et dimittat tibi omnia peccata tua, liberet te ab omni malo, salvet et confirmet in omni opere bono, et perducatur te ad vitam æternam.

S. Amen.

M. Confiteor Deo omnipotenti, Beatæ Mariæ semper Virgini, Beato Dominico Patri nostro et omnibus Sanctis, et tibi Pater quia peccavi nimis cogitatione, locutione, opere, et omissione, mea culpa, precor te orare pro me.

Lo demes com el romá; ni á la Epistola, ni al Evangelí, ni al Orate fratres respon res el ministre.

Al dividir la Hostia, pren la Patena ab el paño del Calis y la dona á besar al Sacerdot.

S. Pax tibi.

M. Et cum spiritu tuo.

Lo demes com el romá.

AJUDAR Á MISSA Á LOS MONJOS DE SANT BERNAT.

Al comensar la Missa se donan las vinagreras y luego se posa el qui ajuda á la madreta.

S. In nomine Patris, etc. adsit vobis gratia.

M. Amen.

S. Confiteor Deo etc. orare pro me.

M. Misereatur tui omnipotens Deus, et dimittat tibi omnia peccata tua, liberet te ab omni malo, conservet, et confirmet in opere bono, et perducatur te ad vitam æternam.

S. Amen.

M. Confiteor Deo, et Beatæ Mariæ, et Beato Benedicto, et Bernardo, et omnibus Sanctis, et tibi Pater, quia peccavi nimis cogitatione, locutione, et opere, mea culpa; ideo precor te orare pro me.

S. Misereatur, etc. vitam æternam.

M. Amen.

S. Indulgentiam, etc. Dominum.

M. Amen.

S. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

M. Qui fecit Cœlum et terram.

S. Sit nomen Domini benedictum.

M. Ex hoc nunc, et usque in sæculum.

S. Orate fratres.

M. Dominus sit in corde tuo, et in labiis tuis, suscipiatque de manibus tuis sacrificium istud, et orationes tuæ ascendant in memoriam ante Deum pro nostra, et totius populi salute.

Lo demes se respon com en el missal romá.

LAUS DEO.

INSTITUT
D'ESTUDIS CATALANS
—
BIBLIOTECA

2733

9

II-1

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

100192

